

[Tastesen]

tighederne over for en meget stor årgang unge.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Ved førstebehandling af dette lovforslag udtalte jeg, at regeringen på baggrund af undersøgelser foretaget af rådet for trafik sikkerhedsforskning fandt det rimeligt, at man på ny overvejede aldersgrænsen for knallertkørere. Rådets undersøgelser har vist, at nedsættelsen af aldersgrænsen til 15 år har medført et betydeligt antal uheld med 15-årige knallertkørere. Undersøgelsen har endvidere vist, at der ikke blot er tale om en forskydning af uheldene fra ældre knallertkørere til de yngre knallertkørere, idet uheldstallene for knallertkørere over 16 år stort set har været uændrede.

Selv om de foreløbige tal fra undersøgelser vedrørende virkningen af påbuddet om tvungen anvendelse af styrthjelm synes at vise, at påbuddet har bevirket en væsentlig forbedring af færdselssikkerheden for knallertkørere, og selv om den snarlige gennemførelse af den obligatoriske knallertundervisning formentlig også vil styrke knallertkørerne i trafikken, finder jeg alligevel på baggrund af det alvorlige antal uheld med 15-årige knallertkørere, at man bør vende tilbage til aldersgrænsen på 16 år.

I modsætning til det forrige punkt på dagsordenen, vi behandlede, er der desværre her sket noget ulykkeligt nyt, der ikke indgik i de tidligere vurderinger, og som derfor kan berettige til en nyvurdering her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 74 stemmer mod 71; 1 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 11.56

Mødet genoptaget kl. 13.30

Den næste sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Sikkerhedsseler, knallerterers placering m. v.).

(Lovforslag nr. L 183. Fremsat 27/1 78. Første behandling 1/3 78. Betænkning 12/5 78. Anden behandling 23/5 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 135 stemmer mod 2.

Anden næstformand (Erlendsson):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m. v. (Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetegt, erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder for frakendelse eller inddragelse af førerretten, m. v.).

(Lovforslag nr. L 134. Fremsat 16/12 77. Første behandling 20/1 78. Betænkning 19/5 78).

Der var stillet 67 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var stillet 8 ændringsforslag af Wilhjelm (VS) (se nedenfor).

Ændringsforslag

Af Wilhjelm (VS):

Til § 1

1) Før nr. 20 indsættes som nyt nummer.:

0. I § 733, 1. pkt., ændres »andre dertil egnede mænd« til: »andre dertil egnede personer«.

2) I den under nr. 25 foreslåede § 743 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Politiet er ikke berettiget til at meddele offentligheden resultater eller vurderinger af efterforskningen undtagen gennem behandlingen ved retten.«

3) I den under nr. 25 foreslåede § 745 udgår i stk. 4 ordene »reglerne i stk. 1 og 3 fraviges, eller«.

4) I den under nr. 25 foreslåede § 765 udgår stk. 2, nr. 7, samt stk. 4.

5) I den under nr. 25 foreslåede § 770 udgår stk. 3.

6) I den under nr. 25 foreslåede § 772 ændres i stk. 1, 3. pkt., ordene »snarest muligt« til: »senest dagen efter modtagelsen«.

7) Den under nr. 25 foreslåede § 775 udgår.

8) Den under nr. 25 foreslåede § 779 affattes således:

»§ 779. Til at føre tilsyn med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) vælger de indsatte talsmandsråd i hvert af udståelsesanstalterne to medlemmer af deres midte samt to advokater, som sammen med et medlem udpeget af KRIM udgør tilsynsrådet for området. Medlemmerne udpeges for 4 år ad gangen, idet dog repræsentanterne for talsmandsrådet kan udskiftes, hver gang dette råd skifter sammensætning. Tilsynsrådet skal til enhver tid kunne aflægge uanmeldte besøg og tale med enhver indsat i områdets varetægtsfængsler (arresthuse), ligesom det skal kunne tilkaldes af de indsatte. Det afgiver indberetning om formentlige fejl og misbrug til justitsministeren, der lader forholdene nærmere undersøge.

Stk. 2. Meddelelse til private eller andre myndigheder end justitsministeren eller folketingets ombudsmand om, hvad de ved ovennævnte besøg har erfaret vedrørende konkrete sager i tilknytning til bestemte ind-

satte, straffes med bøde. Derimod står det tilsynsrådene frit for at rejse offentlig debat om de generelle forhold i varetægtsfængslerne (arresthusene) eller i det enkelte varetægtsfængsel (arresthus).«

Bemærkninger

Til nr. 1

Det må være en ren forglemmelse, at denne ændring ikke foreslås af ministeren, nu man er i gang.

Til nr. 2

Politiet har, som det ofte har vist sig, et for retssikkerheden farligt monopol på meningsdannelsen, specielt på det stadium, hvor der endnu ikke afholdes retsmøder i sagen, men også efter dette tidspunkt, og da især i forbindelse med sager, som behandles for lukkede døre.

Til nr. 3

Uden den her foreslåede ændring bliver de stramninger, der af forskellige mindretal foreslås i stk. 1 og 3, og som VS gerne støtter, virkningsløse netop i de situationer, hvor de er allermost påkrævede, nemlig når sigtelsen vedrører statens sikkerhed eller hensynet til fremmede magter og forsvaret derfor i forvejen er svækket, bl. a. ved dørlukning.

Til nr. 4

Økonomisk sikkerhedsstillelse kræver enten, at den pågældende er økonomisk velstillet, eller – hvis det ikke er tilfældet – at de pårørende lider økonomisk overlast. Der er således tale om et klart klassebestemt og diskriminerende varetægtsurrogat, og som sådant bør det forkastes.

Til nr. 5

Isolation er for længst erkendt at være ganske overordentlig belastende og hurtigt nedbrydende. Det fremgår af adskillige samstemmende lægevidenskabelige undersøgelser, og det er under udvalgsbehandlingen anført af Advokatrådet. Det siger sig selv, at isolation ikke skal kunne forlanges af politiet. Imidlertid er belastningen ikke anderledes, fordi isolationen beslutes af retten. Iso-

lation er under alle omstændigheder et uacceptabelt middel, som udelukkende benyttes af bekvemmelighedshensyn. Det skal ikke bestrides, at der findes sager, hvis opklaring forudsætter, at man hindrer sigtede i at fjerne spor eller advare eller påvirke andre (jfr. varetægtskriteriet (§ 762, stk. 1, nr. 3)). Dette kan begrunde begrænsninger i samkvemmet med bestemte indsatte, men det kan aldrig nødvendiggøre en egentlig isolation.

Til nr. 6

Ud over at VS støtter ændringsforslaget om, at retten skal tage stilling til indskrænkninger i den varetægtsfængslede rettigheder i medfør af §§ 771, 772 og 773, ønsker vi under alle omstændigheder fastslået, at brev censuren i det højeste må forsinke forsendelserne et døgn. Begrundelsen er, at det alt for ofte forekommer, at breve ligger hos politiet i flere dage. Hvad enten det skyldes, at den pågældende betjent er syg eller har ferie, er det den fængslede og hans pårørende uvedkommende og bør ikke tolereres som begrundelse for længere forsinkelse.

Til nr. 7

Det er i sig selv grotesk, at man i de institutioner, hvor samfundets straffe fuldbyrdes, skal have et ekstra straffesystem, som kan bringes i anvendelse, mens den primære straf udstås. Men systemets behov for repression er tydeligvis umætteligt.

Særlig grotesk bliver det over for varetægtsarrestanter, som jo principielt er uskyldige, indtil de eventuelt kan dømmes. Ikke alene bliver de berøvet deres frihed på grundlag af formodninger og antagelser, som meget vel kan vise sig at være forkerte, de skal derudover kunne straffes disciplinært, endda rent administrativt.

Dette er både urimeligt og unødvendigt. De indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af varetægtsens øjemed eller opretholdelse af orden og sikkerhed, er i forvejen hjemlet i § 770, og det må være fuldt tilstrækkeligt.

Fornuftige folk inden for kriminalforsorgen har bemærket, at den eneste acceptable disciplinærforanstaltning er bortvisning. Så længe forholdene for de varetægtsfængslede er sådan, at bortvisning næppe vil virke som

disciplinærforanstaltning, må VS modsætte sig disciplinærstraffe over for varetægtsfængslede overhovedet.

Til nr. 8

Den af ministeren foreslåede § 779 adskiller sig ikke fra den gældende § 793 bortset fra, at man i dette tilfælde har husket at ændre »mænd« til »pågældende«.

Den gældende bestemmelse har så vidt vides aldrig haft nogen effekt. Forholdene i landets arresthuse er i mange tilfælde under al kritik, men det kan næppe undre, at det bestående tilsyn – som ministeren vil bevare uændret – ikke har noget at anke over, når det er valgt på en måde, som sikrer, at det repræsenterer det parlamentariske flertal.

Der er givetvis behov for et tilsyn. Men skal det have en reel funktion – om så bare inden for de meget begrænsede rammer, der sættes af de nuværende bestemmelser – så må det udspringe af den gruppe, hvis interesser det skal varetage, dvs. af de indsatte. Det turde være et simpelt demokratisk princip.

Da varetægtsarrestanterne imidlertid er en gruppe præget af stor udskiftning og yderst variable opholdstider, foreslås tilsynsrådene valgt i hovedsagen af talsmandsrådene i udstælsesanstalterne, hvor hovedparten har personligt kendskab til arresthusene.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under et.

Forhandling

Hjortnæs (S):

Der er stillet 67 ændringsforslag til dette lovforslag. Mange er af redaktionel karakter, og de kan ikke give anledning til særlige bemærkninger fra min side. Nogle – og det er ikke så få – er stillet af Danmarks kommunistiske parti, SF og det radikale venstre, og de går ud på at stramme formuleringerne. Der er således tale om at ændre gængs juridisk sprogbrug, og selv om formålet nok har været at skabe større klarhed over bestemmelsernes rækkevidde, vil konsekvensen meget let blive, at usikkerheden bliver større, og bl. a. derfor må jeg afvise disse ændringsforslag.

[Hjortnæs]

På enkelte områder er der tale om en tydeliggørelse af reglerne, og dér har justitsministeren tilsluttet sig udvalgets formuleringer; de ændringsforslag kan jeg selvfølgelig anbefale.

Nogle ændringsforslag fra justitsministeren har styrket forsvarerens stilling yderligere; det gælder reglerne om forsvarerens stilling i arrestantsager, og specielt i ikke-arrestantsagerne er der tale om en meget væsentlig forbedring af forsvarers stilling også i forhold til den praksis, der hidtil har været gældende på dette område.

Der er af venstre og centrumdemokraterne stillet nogle ændringsforslag, som er uacceptable for socialdemokratiet. Jeg kan som et eksempel på et sådant ændringsforslag nævne ændringsforslag nr. 29. Dér har man foreslået, at politiet, hvor opløb finder sted, kan anholde enhver, der er til stede, og som ikke straks formår at rense sig for mistanken om strafbar deltagelse.

Jeg har undret mig meget over, at man kan stille et sådant ændringsforslag. Det er selvfølgelig udtryk for en vis holdning, men jeg må sige, det er en holdning, som socialdemokratiet ikke kan dele.

De ændringsforslag, der i særlig grad har præget den politiske debat, har jo været forslaget om en forsvarsudelukkelsesbestemmelse i sager, der vedrører statens sikkerhed, og indførelse af en 5 eller 7 dages fængslingsregel i tilfælde, hvor lovovertræderen tages på fersk gerning.

Socialdemokratiet har ment, det ville være rimeligt i forbindelse med udvidelsen af forsvarerens beføjelser at indføre en regel om, at en forsvarer kan udelukkes i helt specifikke tilfælde, og hvor hensynet til statens sikkerhed taler for det. Forhistorien viser imidlertid, at det er meget vanskeligt at formulere en sådan bestemmelse, så den ikke giver anledning til tvivl. Selv om jeg nok mener, at den seneste formulering, justitsministeren har foreslået, og som Advokatrådet har inspireret til, ville have været en acceptabel løsning, er det ikke sådan, at jeg føler, vi har betalt en urimelig høj pris, når vi nu er blevet enige med det radikale venstre om helt at droppe den omhandlede udelukkelsesgrund.

Jeg håber naturligvis, at der ikke vil opstå situationer, hvor det vil vise sig, at det er en mangel i lovgivningen, at vi ikke har en sådan udelukkelsesgrund. Opstår situationen,

kan man befrygte en overreaktion, og det vil i så fald blive en bestemmelse af en helt anden karakter, parlamentet vil komme til at tage stilling til.

De praktiske problemer, politiet har og supplerende vil få i forbindelse med efterforskningen, er ikke blevet løst med dette lovforslag. Det vil jeg gerne beklage, men jeg har noteret mig, at justitsministeren vil overveje, på hvilken måde disse problemer bedst løses, og på denne baggrund vil jeg afvise ændringsforslag nr. 40, 41 og 44.

Vi er nu endelig nået til vejs ende med udvalgsbehandlingen af dette meget betydelige retsplejereformforslag, og det er der bestemt grund til at glæde sig over. Det ville have været meget uheldigt og måske i realiteten også umuligt at genfremsætte forslaget for 5. gang. Det har jo været en meget vanskelig fødsel. Socialdemokratiet havde gerne set et bredt forlig omkring denne reform, og vi har faktisk også brugt mange kræfter på at nå et sådant bredt forlig. Men den imødekommenhed, vi har vist, har vi kun mødt hos det konservatigve folkeparti og hos det radikale venstre; desværre var der ikke helt sammenfald i fortegnene, men jeg har gerne villet notere også den imødekommende holdning, der har været vist fra disse to partiers side.

Jeg har vist lov til at sige, at det resultat, der nu foreligger, ikke alene er udtryk for en meget betydelig forbedring og reform på retsplejeområdet, jeg mener også, at det samlede resultat er en udmærket mellemproportional for de synspunkter, der gør sig gældende i dette folketing, og derfor håber jeg også på en bred tilslutning ved tredje behandling.

Jeg skal hermed anbefale de ændringsforslag, der er stillet af justitsministeren og af udvalget, og anbefale at stemme imod alle øvrige ændringsforslag.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Den retsplejereform, som nu er ved at blive gennemført, har jo været under forberedelse vældig længe. Det er allerede flere år siden, at strafferetsplejeudvalget afgav sine betænkninger om henholdsvis efterforskning og anholdelse og varetægt, og også her i tinget har vi jo nu igennem godt et par år arbejdet med de forslag til ændringer i retsplejeloven, som er blevet fremsat af regeringen.

[Kjærulff-Schmidt]

Jeg vil gerne med det samme slå fast, at den reform, der nu gennemføres, efter fremskridtspartiets mening indeholder væsentlige forbedringer i forhold til den gældende lovgivning. Det skyldes dels allerede oplægget fra strafferetsplejeudvalget og regeringens oplæg, dels de ændringer, der er sket ved genfremsættelserne af forslaget, hvor regeringen hver gang har været lydhør over for den kritik, der har været fremme, og det skyldes også og ikke mindst de drøftelser, der har fundet sted de sidste to år i retsudvalget, og som i en lang række tilfælde har kunnet samle et stort antal af tingets partier om yderligere forbedringer i retning af en styrkelse af forsvarets og sigtedes retsstilling i forhold til den hidtil gældende lovgivning.

Det vil naturligvis føre alt for vidt at gå i enkeltheder med de mange ændringsforslag, så jeg skal nøjes med at kommentere nogle af dem.

Hvad angår forsvarerudelukkelsen, vil jeg først gentage, hvad fremskridtspartiet har sagt tidligere ved flere lejligheder, nemlig at det er vores opfattelse, at enhver, der er sigtet eller tiltalt, bør kunne antage den forsvarer, han ønsker, og at sigtedes valgfrihed, hvad enten der er tale om beskikket eller valgt forsvarer, ikke bør begrænses ud over de almindelige habilitetsregler, som vi finder allerede i den eksisterende lovgivning.

Vi har stillet ændringsforslag nr. 4, 8, 9 og 12, som, hvis de kunne vedtages, ville medføre en uændret retstilstand, en helt uændret lovtekst. Det har vi gjort, fordi vi mener, det ville være den bedste løsning. Det mener vi på baggrund af sneveis af års erfaring, der viser, at der ikke i praksis har været problemer med fortolkningen af de gældende regler. Vi har fra starten kritiseret regeringens oprindelige forslag, og vi forstår, at regeringen og socialdemokratiet undervejs selv har haft betænkeligheder ved at føre det igennem.

De ændringer, som regeringen nu foreslår – ændringsforslag nr. 11 om en ændret affattelse af § 733 – er en forbedring i forhold til det oprindelige lovforslag, og hvis afstemningerne viser, at der ikke er flertal for bevarelse af de eksisterende regler, således som vi har foreslået, vil vi støtte regeringens ændringsforslag nr. 11.

I denne forbindelse lægger vi også vægt på ministeriets svar på spørgsmål 27, hvor

ministeren den 12. april meget klart udtaler, at den ændrede formulering af § 733, stk. 2, tilsigter en præcisering, og svarer klart benægtende på, om formuleringen indebærer en udvidelse i forhold til gældende regler og praksis. Dette ministersvar, dette bilag, vil være et klart og utvetydigt fortolkningsbidrag, når og hvis spørgsmålet om anvendelsen af reglen skulle komme op igen i konkrete sager.

Det følger af det, jeg har sagt, at vi må stemme imod VCQM-partiernes ændringsforslag nr. 10. Jeg skal tilføje, at fremskridtspartiet også er enig med regeringen i, at vi i disse meget specielle tilfælde, hvor forsvarerudelukkelsesspørgsmål opstår, bør gå den vej, der anvises i ændringsforslag nr. 13, således at den særlige klageret kan træffe den endelige afgørelse.

En hel del af de ændringsforslag, som indeholdes i betænkningen, har der kunnet opnås enighed om imellem hele udvalget og justitsministeren, eller i alt fald næsten hele udvalget og ministeren. Det gælder f. eks. ændringsforslag nr. 7, hvorefter det af politirapporten skal fremgå, at den sigtede har modtaget behørig vejledning om adgangen til at begære en forsvarer beskikket. Det gælder ændringsforslag nr. 24, hvorefter en afhørt skal gores bekendt med, at han ikke har pligt til at underskrive en politirapport. Det gælder ændringsforslag nr. 46, som strammer § 764, stk. 3, om forsvarerbistand i forbindelse med selve varetægtsfængslingen en hel del op, og det gælder f. eks. også ændringsforslag nr. 52 om betingelserne for at undlade at fremstille en frihedsberøvet i forbindelse med fristforlængelse, hvor man også er nået frem til en næsten enstemmig tilslutning til en noget strammere formulering end den af ministeren oprindeligt foreslåede. På alle disse og en række andre områder har der kunnet samles meget bred enighed om forbedringer af lovforslaget.

Der er stillet forskellige ændringsforslag af venstre, de konservative, centrumdemokraterne og kristeligt folkeparti, som udvalgets store flertal ikke rigtig har kunnet sympatisere med, og det gælder også fremskridtspartiets holdning til disse forslag.

Det drejer sig f. eks. om venstres og CDs ændringsforslag nr. 22, som begrunder en ændring i lovforlaget med, at det ikke forekommer partierne hensigtsmæssigt, at en for-

[Kjærulff-Schmidt]

svarer generelt skal underrettes om retsmøder, varetægt og ransagning, og det gælder ændringsforslag nr. 29, hvor venstre og CD ønsker at bevare den nugældende regel ved oplobssituationer. Vi mener, det er en lidt arkaisk tankegang, at den, der ikke straks, øjeblikkelig, lige på stedet, kan rense sig for mistanke, skal anholdes. Vi synes, det er nok, som et flertal i udvalget har kunnet blive enige om, at anholdelse kan ske af dem, der mistænkes.

Det gælder også CDs ændringsforslag nr. 35 om en langt videre adgang til varetægtsfængsling end den, regeringen og det store flertal af udvalget har kunnet acceptere. Jeg er ked af at måtte sige det, men det forekommer, som om CD ikke rigtig har opdaget, at vi i Danmark har det problem, at der varetægtsfængsles alt for meget. Det er det, vi i udvalget har forsøgt at gå i retning af at gøre noget ved, og det er det, den nye § 762 anviser en af vejene til.

Men det gælder især ændringsforslagene nr. 40, 41 og 44. Fremskridtspartiet kan ikke give støtte til reglen om de 7 dages varetægtsfængsling. De praktiske efterforskningsvanskeligheder, politiet muligvis kan have på helligdage, i ferieperioder o. lign., må man selvfølgelig prøve at finde en praktikabel løsning på, men ikke på bekostning af retssikkerhedsspunkter, og vi kan ikke på dette felt gå ind for VCQMs forslag.

Uden for betænkningen har venstresocialisterne stillet forskellige ændringsforslag, hvoraf vi kan støtte forslag nr. 1 og 2, idet vi dog mener, at ændringsforslag nr. 2, hvis det måtte blive vedtaget, skal præciseres, omformuleres, mellem anden og tredje behandling.

Endelig har fremskridtspartiet selv sammen med en række andre partier stillet en del ændringsforslag, som alle har det tilfælles, at de på forskellige områder tilsigter, hvad der efter vores mening er en yderligere styrkelse af forsvarrets placering, uden at vi dog er kommet ud i det helt absurde, hvad der efter vores mening er tilfældet i enkelte af de ændringsforslag, nogle af partierne har fremsat.

Hvad angår de ændringsforslag, vi selv deltager i, skal jeg blot henvise til betænkningen og anbefale, at man stemmer for forslagene.

Jeg vil slutte med at sige, at det omfattende arbejde, der ligger bag denne retsplejere-

form, fører til en vrimmel af tiltrængte forbedringer overalt inden for de emnekredse, forslaget omfatter. Vi får simpelt hen en bedre retsplejelov end den, vi har haft på disse væsentlige områder. Det vil være uendelig trist, hvis vi oplever, at partigrupperinger i folketinget ikke vil medvirke ved tredjebehandlingen ud fra disse vidt forskellige motiver, der har været anført, hvor vi på den ene side ser, at venstrefløjspartierne nok ganske har overdimensioneret problemerne i forbindelse med § 733 efter forløbet af udvalgsforhandlingerne, og hvor vi på den anden side ser, at VCQM-partierne næsten er mere politivelige end politiet selv med forslaget om 7 dages reglen. Det vil være uendelig ulukkeligt, hvis disse overvejelser i de to partigrupper fører til, at man holder sig uden for denne hårdt tiltrængte, velforberejede og velgennearbejdede retsplejereform, og det ville være lykkeligt, hvis den kunne samle bred tilslutning ved tredjebehandlingen.

Nathalie Lind (V):

Jeg skal henvise til betænkningen, hvor der i begyndelsen er gengivet den holdning, som mit parti har. Vi indstiller lovforslaget til vedtagelse, dels med de ændringsforslag, ministeren har stillet, udvalget har stillet, dels med de ændringsforslag, vi sammen med andre partier har været med til at stille. Jeg skal ikke gennemgå alle disse ændringsforslag, men der er to af dem, jeg føler trang til at knytte nogle bemærkninger til.

Det ene er ændringsforslag nr. 10. Det modsvares af ændringsforslag nr. 11, som er stillet at et mindretal, socialdemokratiet og det radikale venstre, men jeg forstår, at der er flere partier, der i givet fald vil slutte op om dette ændringsforslag.

Jeg finder det egentlig ganske interessant nærmere at undersøge, hvordan regeringens og – det indrømmer jeg – skiftende justitsministres holdning har været til denne sag. Det er jo fjerde gang, at lovforslaget har været fremsat her i tinget, og jeg skal ikke trætte med at gennemgå de forskellige stadier af udviklingen, som den paragraf, ændringsforslaget her vedrører, nemlig § 733 i retsplejeloven, omhandler, men jeg vil dog have lov at sige, at selv i den sidste udgave af lovforslaget, det, som blev fremsat her i december 1977, og det, som vi altså har arbejdet med i

[Nathalie Lind]

denne samling, udtaler justitsministeren jo klart, at det er nødvendigt at have regler af denne karakter. Jeg tænker på bemærkningerne til lovforslaget, hvor man gennemgår denne paragraf og siger, det ikke kan afvises, at de foreslåede betydelige udvidelser af forsvarets beføjelser på efterforskningsstadiet gør sådanne regler nødvendige.

Så får vi altså til sidst et ændringsforslag fra ministeren, da vi kommer hen til den 19. i maj måned, hvor man trækker bestemmelsen tilbage om, at forsvareren kan udelukkes af hensyn til statens sikkerhed. Dér får vi blot at vide, at den på baggrund af de indgående drøftelser, der har været ført om denne sag, og under hensyn til bestemmelsens helt undtagelsesvise karakter udgår af forslaget. Det er, tror jeg nok, en mere speciel behandling og en mere svingende holdning, end man er vant til at se fra en regerings side, men man har altså indgået et forlig, og dette har været prisen.

Jeg fæster mig dog mere ved det andet ændringsforslag, ændringsforslaget om § 762, der vedrører spørgsmålet om en særlig hjemmel til at varetægtsfængsle i tilfælde, hvor en person er grebet på fersk gerning og der er anledning til mistanke om, at der er begået andre tilsvarende lovovertrædelser.

Når man gennemser de svar, vi har fået i sagen, de udtalelser, der foreligger her vedrørende indholdet af dette ændringsforslag, må man sige, at ministeriet og justitsministeren rigtignok har været langt rundt i denne sag.

Vi begyndte med at få forelagt et lovforslag, hvor man havde glemt at omtale, at de sagkyndige betænkingsafgivere havde haft et forslag med om en sådan særlig varetægtsregel. Da vi fik det frem den anden gang, var det kommet med, i hvert fald at det havde foreligget, men der var ikke noget forslag fra ministeriet herom. Så fremhæver vi andre dette og siger, det er nødvendigt, og efterhånden får vi også en fuldstændig accept fra ministerens side, ikke en accept gående på tidsrummet – det forslag, jeg tænker på, drejede sig om en særlig varetægts hjemmel for 5 dage, medens betænkningens forslag var 7 dage – men en accept i henseende til den argumentation, som justitsministeren selv anvendte for at komme med dette ændringsforslag. Det er vel stærkest udtrykt i bilag nr. 39 til betænkningen, et bilag, som bliver optrykt, og det vedrører besvarelsen af to

spørgsmål, 33 og 34, hvor justitsministeren bliver bedt om at redegøre for, hvorfor han skifter stilling, og hvorfor han nu mener at kunne indføre en sådan regel. I dette svar siger ministeren, at reglen indebærer betydelige fordele for politiets efterforskningsmuligheder, og at politiets organisationer kraftigt har fremhævet behovet for reglen, dels som led i bekæmpelsen af bande- og seriekriminaliteten, dels på grund af de stramninger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsgrunde, som lovforslaget indebærer i forhold til strafferetsplejeudvalgets udkast.

Denne oplysning får vi den 19. april, og den gentages i et svar til spørgsmål 38, der også vil blive optrykt, den 26. april, hvor man taler om de forskellige stramninger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsgrunde og understreger betydningen af de synspunkter, der har været fremført fra politiets side.

Vi har også fået forelagt et bilag 63, som er bilag til en skrivelse af 10. maj, og dér udtaler Dansk Kriminalpolitiforening med fuld tilslutning fra Dansk Politiforbund og i realiteten også tilslutning fra Politimesterforeningen – Politifuldmægtigforeningen har i øvrigt også været med i en deputation i udvalget – meget klart, at der vil være manglende balance i dette lovforslag, hvis man ikke indfører en særlig mulighed for at varetægtsfængsle i kortere tid.

Den skrivelse er ganske uhyre læseværdig, og når hovedbestyrelsen for politiets organisationer udtaler, at det er med største betænkelighed, man ser, at ministeriet nu vil anbefale lovkomplekset gennemført i denne samling, uden at en sådan regel – altså her en 5 dages regel – er medtaget, synes jeg nok, det må give justitsministeren og regeringen anledning til ganske alvorlige overvejelser, at man på denne måde går imod politiets organisationer.

Baggrunden for den holdning, der her er tale om, er jo, som det har været fremme, hver eneste gang vi har diskuteret dette lovforslag, at en for svag mulighed for at kunne varetægtsfængsle, specielt i disse situationer, vil betyde, at politiets mulighed for at efterforske og dermed for at forebygge forbrydelser forringes.

På baggrund af dette må jeg opfordre til, at man stemmer for de ændringsforslag, som

[Nathalie Lind]

mit parti er medforslagsstiller eller forslagsstiller til, og jeg må sige, at vi ikke vil kunne medvirke til at gennemføre dette lovforslag.

Jeg lyttede med interesse til to ting, der blev sagt af den socialdemokratiske ordfører. For det første var der en dyb undren over den holdning, som bl. a. mit parti udviste ved at komme med, jeg tror, det var ændringsforslag nr. 29. Jeg vil gerne berolige ordføreren for socialdemokratiet med at sige, at det er nøjagtig ordret, hvad der står i gældende lov, så spørgsmålet om holdning eller ikke tror jeg vi skal lade ligge.

Det, der interesserede mig, var, at det blev sagt, at justitsministeren – sådan forstod jeg det – arbejdede videre med nogle tanker om en særlig hjemmel for varetægtsfængsling i de situationer, som jeg har omtalt. Jeg har ikke set nogen officiel udtalelse fra ministeren, efter at betænkningen er skrevet, om dette. Jeg vil gerne spørge ordføreren, der havde noteret sig dette, hvad der ligger i det.

Hagen Hagensen (KF):

Der har været tegn i sol og måne på, at der kunne have været opnået en meget bred tilslutning om væsentlige bestemmelser i dette forslag til ændring af retsplejeloven, nu hvor vi har det til drøftelse i fjerde omgang; de har stort set set ens ud, de fire gange de har været fremme. Men det er, som om de fire omgange, der har været, er endt med, at jeg ved ikke, om man siger, at kampen blev tabt på points eller det var en teknisk knockout, der skete; i hvert fald endte det ikke med, at der opnåedes den brede tilslutning, som jeg troede på, og som jeg gerne ville have været med til at skabe.

Som sagt af mig flere gange før, hvor vi har haft førstebehandling af disse forslag, må det afgørende være at finde den rette balance mellem på den ene side, hvad der er nødvendigt for samfundet, d.v.s. for os alle, og hvad der på den anden side er nødvendigt for den enkelte borger, der sigtes for en lovovertrædelse, den grad af beskyttelse og frihed, som han nu engang skal have krav på. Der er en balance, og den må man søge at finde frem til.

Der er meget godt i det forslag, vi har til drøftelse her i dag, også med de ændringsforslag, der er kommet dertil. De fleste af dem kan vi stemme for, og jeg vil også gerne

her indføje, at vi synes, det er godt, at der kommer bedre erstatningsregler for strafferetlig forfølgning, der har vist sig ikke at være ret.

Der er grund til at understrege, at sigtedes og hans forsvars stilling er styrket, der er kommet mere ligeberettigelse mellem dem og det politi og andre, der nu engang skal efterforske, og det må vi fastholde som en god ting i princippet, men der kan naturligt være undtagelser til stede, hvor efterforskningsarbejdet af hensyn til forbyrdens opklaring gør ganske særlige regler nødvendige. Den principielle ligeberettigelse af de to, der står over for hinanden, når der er tale om en straffesag, mener vi må være til stede stort set og når som helst, og derfor er vi af den mening, at hvor der er tale om, at en forsvarer har fået materiale i hænde – og han bør have alt, stort set da, hvad der er kommet frem – må det ikke være den anden part, der kan sige, at han ikke må gøre brug af det over for den, hvis tarv han skal røgte; det må være op til dommeren at gøre det, og derfor har vi stillet et ændringsforslag overensstemmende hermed.

Vi synes også, det er en god ting, at forsvareren kommer med så tidligt i sagen som gørligt på efterforskningsstadiet; der kan endda i visse tilfælde være behov for, at han er med forud for grundlovsforhøret.

Så kommer vi til det, der har givet anledning til, at vi ikke helt kan enes om, hvad det er, der skal ske her. Det er spørgsmålet om den bestemmelse, der var foreslået indføjet i retsplejelovens § 733, 2. stk., om udelukkelse af forsvarer i ganske særlige tilfælde. Jeg understreger, at jeg før er kommet med bemærkninger, der er gået ud på, at man skal være meget tilbageholdende med ikke at give den, der er sigtet, ret til at få den, han ønsker, til at føre hans forsvar, men jeg siger også, at der er nogle enkelte tilfælde, hvor man må have en sådan regel, at man kan udelukke forsvarer, og man havde fundet frem til en ordlyd, som man mente at kunne tage. Derfor beklager jeg dybt, at ministeren har trukket den tilbage, og vi er derfor nogle grupper, der har fundet det nødvendigt at genoptage forslaget, således at vi kan få en afstemning om det. Den udformning, der nu er foreslået fra regeringens side af § 733, 2. stk., kan måske nok hjælpe en lille smule, men langt fra nok, og det vil da være natur-

[Hagen Hagensen]

ligt at afholde sig fra at stemme om denne bestemmelse, hvis vores ændringsforslag skulle blive stemt ned.

Den anden ting, jeg vil sige noget om, er det, der er kommet til at gå under betegnelsen 7 dages reglen. Den går alene ud på at skabe en fængslingsgrund i ganske enkelte tilfælde, hvor den sigtede er grebet under udførelsen af en lovovertrædelse eller umiddelbart efter denne og – og det skal man lægge mærke til – sagens forhold giver grund til at tro, at han forinden har haft med andre tilsvarende gerningsforhold at gøre. Så skulle der være en adgang til, medens man efterforskede, at holde ham inde for en kort periode, og det er blevet til 7 dage. Dét nåede vi jo frem til, at ministeren kom med et forslag, der var en 5 dages regel – man kunne vel have drøftet, om det skulle være det ene eller det andet – men vips! væk var den! Ministeren tog den bort, og dermed kom vi ikke ind i de endelige overvejelser heraf.

Jeg hører til blandt dem, der gerne havde været med til at overveje tingene en omgang til, hvis man havde haft begrundet tro på, at man så ville kunne få en bestemmelse frem til drøftelse i dette ting, når vi havde haft en omgang høring til, men så skulle ikke være. Det hele blev taget af bordet, og ud fra dette må ministeren forstå, at dermed er jeg endt ovre, hvor jeg må stå, nemlig at holde for, at den 7 dages regel må være med for at skabe den balance, jeg synes der skal til.

Jeg vil da glæde mig over, hvis hr. Hjortnæs har ret i den udtalelse, han kom med – og det vil jeg da gå ud fra han har – om at ministeren stadig væk overvejer forholdene, men det klare og bastante løfte om, at det sådan lige skal komme til efteråret, har jeg ikke kunnet få på en sådan måde, at jeg kunne lade være med at opretholde det ændringsforslag, der var stillet om denne særlige fængslingsgrund.

Jeg synes yderligere, det skal siges, at der jo ikke er tale om at give overvægt til nogen, til dem, der skal efterforske sagen, for det er naturligvis retten, der skal træffe afgørelsen på grundlag af det indhold, som denne retsplejelovsbestemmelse skulle have haft. Jeg beklager dybt, at man ikke er nået til vejs ende med overvejelserne på en sådan måde, at vi kunne have fået dette med ind og skabt den balance, som jeg synes der skal være i forholdet mellem alle dem, der overholder

lovene, og som må holde for, at man også skal have opklaret og efterforsket over for dem, der ikke har holdt lovene, og disse enkelte, der en gang imellem må finde sig i, at de på grund af det, der er begået, måske for en kort periode kommer ud for noget, der er knap så behageligt.

Jeg har indtryk af, at fru Justitia, som normalt jo er afbildet med vægten i balance, egentlig bag sit bind for øjnene er bekymret over det, der sker nu, fordi balancen ikke er til stede. Den kommer til at hælde lidt for meget til den ene side, og det er jeg ikke tilfreds med.

Vi skal tage vor endelige stilling til lovforslaget, når vi har set, hvad der kommer ud af afstemningerne her ved anden behandling. Vi vil – og det bør jeg indføje her – i øvrigt gerne have overvejet og drøftet den bestemmelse om 7 dages reglen, som den jo nu er kommet til at hedde, i forbindelse med et forslag fra det konservative folkepartis side om en yderligere fængslingsgrund i tilfælde af vold m. v., et forslag, der må komme til første behandling i den kommende uge. Ikke fordi det skulle have været med her nu, men det kunne have givet baggrund for, at man overvejede tingene én gang til og så måske havde fået dette med på en eller anden måde. Jeg siger ikke, at vi har fundet de vises sten med det ordvalg, vi er kommet med; det kunne have været drøftet.

Vi vil afgive stemmer overensstemmende med, hvad vi har givet udtryk for i betænkningen. Jeg skal blot sige om de ændringsforslag, der af hr. Wilhjelm er stillet uden for betænkningen, at vi vil stemme for nr. 1 og stemme imod de øvrige. Nr. 2 kunne der have været grund til at drøfte, men i den udformning, det har fået, kan det ikke antages af os.

Mimi Jakobsen (CD):

Ikke mindst i betragtning af den meget langvarige og grundige udvalgsbehandling, dette forslag er gået igennem, må vi fra CDs side erkende, at det er et temmelig sørgeligt resultat, som i dag fremlægges, i hvert fald når man sammenholder lovforslaget med de af et flertal i udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Ved de to førstebehandlinger, som har fundet sted, har CD rejst en del kritik mod

[Mimi Jakobsen]

det oprindelige forslag, en kritik, som først og fremmest tog sigte på de forringelser og begrænsninger i politiets efterforskningsmuligheder og arbejdsbetingelser, som forslaget efter vor mening er udtryk for.

Det er i allerhøjeste grad betænkeligt, at regeringen og socialdemokratiet i den grad støtter sig til partier, som er præget af en meget negativ holdning til politiets arbejde. Vi har tidligere set denne holdning manifesteret i forbindelse med finanslovens vedtagelse, hvor man ikke ønskede gennem øgede bevilninger at forøge politiets mandskabsstyrke, og nu, hvor det efter CDs mening drejer sig om at skabe eller genskabe rimelige opklaringsmuligheder for politiet, svigter regeringen og socialdemokratiet igen. Jeg har tidligere i denne uge haft lejlighed til at rose justitsministeren for hans moderate og afbalancerede holdning i forbindelse med registerlovene. Denne ros skal ministeren ikke have i dag, når han har valgt at stå side om side med netop de partier, som han i registerlovene tog afstand fra.

Som jeg nævnedes tidligere, er alle forslagene, også forslaget om ændring af retsplejeloven, et spørgsmål om, hvorvidt man har tillid til systemet, eller om man ikke har den tillid.

Det er beklageligt, at regeringspartiet øjensynlig ikke har så megen tillid til politiet, at man har kunnet imødekomme nogle af de meget saglige, relevante ønsker om rimelige arbejdsvilkår.

Centrum-demokraternes ændringsforslag drejer sig hovedsagelig om betingelserne for varetægtsfængsling og går kort ud på at fastholde de gældende bestemmelser, idet vi finder, at den kritik, der er kommet til udtryk med hensyn til varetægtsfængslingernes hyppighed og længde, har været meget stærkt overdrevet; dette være et svar til hr. Kjærulff-Schmidt.

Ud over en fastholdelse af de betingelser, som gælder for varetægtsfængslinger i dag, har CD sammen med andre partier stillet forslag om den såkaldte 7 dages regel, som efter vor mening lige så vel kunne have været en 5 dages regel. Denne regel, som politiet har lagt stor vægt på, skal forhindre, at man er nødt til at slippe anholdte, der er grebet på fersk gerning, og som man har under mistanke for forudgående kriminalitet, inden man har kunnet undersøge deres forhold til

bunds, blot fordi den pågældende forbyrdelse er begået umiddelbart forud for en weekend, hvor politiet ikke har mulighed for at kontakte relevante myndigheder på grund af weekendlukninger.

Det er ganske uforståeligt, at dette meget relevante og begrænsede ønske ikke har kunnet imødekommes, så meget mere som det er fremkommet fra den arbejdsgruppe, der har skrevet betænkningen, som ligger til grund for lovforslaget, og så meget mere endnu som ministeren tidligere under udvalgsbehandlingen havde givet tilsagn om at stille dette ændringsforslag. Jeg er ganske enig i fru Nathalie Linds betragtninger om denne meget besynderlige arbejdsgang.

Netop i en periode, hvor man fra et fiertals side ønsker at fremme nedkriminalisering og humanisering, er det af afgørende betydning, at politiet kan opretholde en høj opklaringsprocent. CD er overbevist om, at dette forslag går i den stik modsatte retning af dette ønske, og man må spørge sig, om det ikke kan skabe den mindste smule tvivl hos moderate socialdemokrater, at politiet intet har opnået ved sine henvendelser, og at de ændringsforslag, som er fremkommet fra partier, der næsten alle befinder sig på de politiske yderfløje, for en meget væsentlig dels vedkommende har fundet nåde for ministerens øjne.

Det var et ikke særlig godt lovforslag, vi blev præsenteret for ved første behandling; det har lidt under en meget besynderlig arbejdsgang, og det er efter CDs mening et temmelig ringe resultat.

CD må anbefale, at man stemmer for de ændringsforslag, som vi enten har været forslagsstillere til alene, eller som vi har tilsluttet os. Der er efter vor mening intet i den debat, der kører løbende om bekæmpelse af vold og kriminalitet, der giver nogen som helst baggrund for at slække på indsatsen for at få opklaret forbrydelser.

Ebba Strange (SF):

Ordet balance er blevet nævnt mange gange i forbindelse med denne andenbehandling, det er også blevet nævnt, de 3-4 gange vi har haft dette eller et lignende forslag til første behandling, og hver gang synes hr. Hjortnæs, at nu har vi fundet balancen. Den forrykker sig lidt, for hver gang vi finder en

[Ebba Strange]

ny balance, nogle gange i den ene retning, nogle gange i den anden retning. Det må være dejligt at have en så god ligevægtssans, at man, hver gang vippen vipper lidt, alligevel synes: nu, lige nu, er balancepunktet der.

Det synes vi ikke rigtig fra socialistisk folkepartis side, og jeg skal begrunde det. En del af begrundelsen ligger naturligvis i alle de mange ændringsforslag, vi har stillet dels sammen med Danmarks kommunistiske parti, dels sammen med det radikale venstre, dels sammen med fremskridtspartiet; så tror jeg, jeg har nævnt alle de partier, der er medforslagsstillere til de ændringsforslag, der er stillet af os.

Hr. Hjortnæs sagde også, at retsikkerheden bliver større, hvis de ændringsforslag, vi har stillet, bliver vedtaget. Det er jeg selvfølgelig ikke enig i, for så ville jeg ikke have været medforslagsstiller til dem. Vores udgangspunkt for at arbejde så grundigt med dette lovforslag, som vi har gjort, har været at skabe en større retsikkerhed og naturligvis ikke en større retsikkerhed. Jeg kan berolige hr. Hjortnæs med, at selv om ændringsforslagene ikke er fabrikeret i justitsministeriet, har de været igennem juristers hænder, og jeg er sikker på, at de er velgennearbejdede, og at det danske retssystem ville blive væsentligt forbedret, hvis man i dag valgte at vedtage disse ændringsforslag.

Balancediskussionen drejer sig her ved andenbehandlingen, ligesom den har gjort under førstebehandlingerne, i meget høj grad om, hvorvidt de udvidede rettigheder, som forsvarerne får med dette forslag, er afbalancerede i forhold til de indskrænkninger, der sker i forsvarerens og den sigtedes rettigheder, og det er altså dér, vi ikke mener balancepunktet er fundet.

Vi erkender, at justitsministeren har bøjet sig. Vi erkender, at der er sket en forrykkelse i retning af den balance, vi ønsker, ved, at justitsministeren har stillet først ét og senere et nyt ændringsforslag til § 733, den paragraf, der jo har været den mest omdiskuterede i forbindelse med dette retsplejelovsfor-slag. Vi erkender, at det er en forbedring af den sigtedes stilling, at der kan beskikkes en forsvarer allerede fra anholdelsestidspunktet. Vi erkender, at der er nogle forbedringer i de sigtedes rettigheder, og vi støtter justitsministerens forslag i de tilfælde, hvor denne forbedring kommer til udtryk i ændringsforslag.

Men stadig væk anser vi det forslag, vi har at gøre med, for uacceptabelt, og jeg skal sige hvorfor. Diskussionen drejer sig jo nemlig ikke kun om § 733, der er den direkte for-kastelse af en forsvarerbeskikkelse; den drejer sig også om de rettigheder, som forsvarerne har på efterforskningsstadiet og under de indledende retsmøder.

Dér har vi forsøgt, også i den sidste fase af udvalgsbehandlingen, at få socialdemokratiet og ministeriet til at acceptere en tilbagetagelse af de forringelser, der er i forhold til i dag, i §§ 745, 748 og 730. Vi har stadig væk i § 745 og § 748 det famøse begreb, der hedder »statens sikkerhed«, som vi aldrig har kunnet få defineret, uanset hvor mange spørgsmål vi har stillet. I det oprindelige stykke i § 733 var der en klar henvisning til kap. 12 og kap. 13 i straffeloven. Det er der ikke i § 748, og det betyder, at forsvareren ikke nødvendigvis skal underrettes om retsmøder og ikke er berettiget til at overvære dem, når det af hensyn til statens sikkerhed eller fremmede magter synes uhensigtsmæssigt. Det drejer sig om så vitale punkter i retsplejen som fængsling, ransagning og undersøgelser m. m. Det mener vi ikke er acceptabelt.

Det sidste punkt, jeg skal nævne, som vi heller ikke anser for at være acceptabelt, og som vi også har stillet ændringsforslag om skal udgå, er den nye formulering af stk. 2 i § 730, som siger, at retten på ethvert tidspunkt under sagen ved kendelse kan afvise en valgt forsvarer, hvis betingelserne efter § 733 for at nægte at beskikke ham foreligger. Vi mener, og det har vi peget på i betænkningen sammen med Danmarks kommunistiske parti, at denne bestemmelse er i modstrid med den europæiske menneskerettigheds-kommissions artikel 6 og FN's menneskerettighedskommissions artikel 14. I begge disse artikler står der, at en sigtet har ret til at forsvare sig med en advokat, som han selv har valgt. Derfor anser vi det altså ikke for at være i overensstemmelse med disse konventioner, at § 730 får en tilføjelse som den, der er foreslået af justitsministeren.

Det er blevet sagt om de indskrænkninger, jeg har nævnt, i §§ 745 og 748, at de var nødvendige, fordi man gav forsvareren udvidede beføjelser. Vi har i retsudvalget fået et bilag fra meget anerkendte advokater i dette land, der siger: de rettigheder, I giver forsvareren efter disse paragraffer, er rettigheder,

[Ebba Strange]

som forsvareren i meget vidt omfang allerede har i dag. Det er selvfølgelig udmærket at få dem lovfæstet, men retspraksis i dag er sådan, at en forsvarer kan få det materiale, som politiet har indhentet, på efterforskningsstadiet, og retstilstanden er sådan i dag, at en sigtet kan nægte at udtale sig, medmindre hans forsvarer er til stede. Det vil sige, at det, der skulle være de store forbedringer i denne retsplejelov, i virkeligheden bare er en lovfæstelse af almindelig gældende praksis.

Jeg skal også tilføje, at når vi går så stærkt imod at indføre en ret til at afvise en valgt forsvarer, og når vi går så stærkt imod at indføre retten til at afvise at beskikke en forsvarer, så er det ikke, fordi vi ikke mener, at man kan komme i den situation, hvor en forsvarer faktisk er uegnet til at føre forsvaret for den enkelte, fordi han på en eller anden måde er involveret i sagen, eller fordi han er optaget af andre sager, men fordi der allerede i den gældende retsplejelov findes meget strenge strafferegler for en advokat, der misbruger sin stilling til at modarbejde eller forhale en sag, og disse strafferegler ikke er foreslået afskaffet eller ændret. Vi mener, man er dækket ind med de regler, der i forvejen findes i retsplejeloven.

Skulle de ændringsforslag, vi har stillet, og som vedrører de paragraffer, jeg her har nævnt, falde, vil vi stemme for det af justitsministeren stillede forslag om, at kære, der drejer sig om forsvarerudelukkelse, skal kunne rettes til den særlige klageret, et ønske, der er rejst fra advokatside, og som vi i så fald vil støtte.

Et andet hovedafsnit i det retsplejelovsfor-
slag, vi diskuterer i dag, er hele varetægtsaf-
snittet. Også derom har socialistisk folkeparti
sammen med andre partier stillet en lang
række ændringsforslag, der skal tage sigte på
en yderligere beskyttelse af den varetægts-
fængslede.

Jeg vil gerne starte med at sige, at vi nat-
urligvis og helt uforbeholdent vender os
imod det ændringsfor-
slag, der er kommet fra
en række borgerlige partier om at indføre en
7 dages varetægtsregel, der efter vores opfat-
telse i virkeligheden er en opretholdt anhol-
delse og derfor i modstrid med grundloven.
Jeg beklager meget, at justitsministeren var
lige på kanten til selv at foreslå det, men vi
anerkender, at han kom i tanker om, at det
nok ikke var så godt alligevel, og derfor trak

det tilbage, og vi opfordrer tinget til at vende
sig imod det. Professor Germer, der jo ikke
er en hr. hvemsomhelst, men som har for-
stand på disse sager, har et par gange udtalt,
at han mener, reglen er i strid med grundlo-
ven, og vi er enige med ham.

Ellers skal vi anbefale, at man stemmer
for de ændringsforslag, vi har stillet til for-
bedring af de varetægtsfængslede stilling.
Jeg skal især nævne bestemmelsen om, at
også isolationsbeslutninger skal indbringes
for retten og på ethvert tidspunkt af forsva-
ren kan tages op over for retten. Vi anser
isolation for at være et af de værste torturin-
strumenter over for en varetægtsfængslet, og
derfor bør den bruges i mindst muligt om-
fang i dansk retspleje.

Tove Jørgensen (DKP):

DKP kan kun medvirke til gennemførel-
sen af dette lovforslag, hvis der ikke sker
forringelser i forhold til den gældende lov.
Det drejer sig især om forslagene til ændring
af de afgørende paragraffer: § 730, stk. 3, §
733, stk. 2, § 736, stk. 2, § 745, stk. 4, og §
748, stk. 2, 5 og 6. Her har vi stillet en række
ændringsforslag, som skal sikre, at man ikke
med henvisning til statens sikkerhed kan
udelukke retten til en forsvarer.

Jeg skal anbefale de ændringsforslag,
DKP har stillet sammen med dels SF, dels
det radikale venstre, dels for nogle vedkom-
mende fremskridtspartiet.

En afgørende betingelse for, at DKP kan
medvirke til de foreslåede ændringer af rets-
plejeloven, er, at der ikke vil finde de fore-
slåede forringelser sted af de pågældende
paragraffer.

Det betyder først og fremmest, at den ret,
der findes efter den nuværende retsplejelov,
til, at den sigtede kan vælge en forsvarer ef-
ter eget ønske, også i tilfælde, hvor der ikke
er mulighed for at få den samme person be-
skikket, ikke længere er til stede. Denne ret
vil forsvinde, hvis ændringsfor-
slag nr. 18 ikke fjernes fra forslaget.

Ifølge ændringsfor-
slaget tilføjes der et nyt
stk. 3 til retsplejelovens § 730. Dette stk. 3
medfører, at retten på ethvert tidspunkt un-
der sagen ved kendelse kan afvise en valgt
forsvarer, hvis betingelserne efter § 733, stk.
2, for at nægte at beskikke ham foreligger.
Der er stadig væk efter § 733, stk. 2, mulig-

[Tove Jørgensen]

hed for at nægte at beskikke en forsvarer. Det er altså ikke tilstrækkeligt at fjerne det sidste punktum i § 733, stk. 2, således som justitsministeren foreslår.

Der kan være rimelighed i at nægte beskikkelse af en forsvarer, der f. eks. har forbindelse md bagmandskredse, fordi man kan risikere, at han vil modvirke sagens opklaring, men det kan aldrig være rimeligt at nægte en sigtet at tage en valgt forsvarer.

Hermed vil man på ny skære en bid af retssikkerheden, således som vi i den senere tid gang på gang har oplevet det efter den kendte salamitaktik. Senest var det ved ændringen af straffeloven i forbindelse med den europæiske terrorismekonvention, hvor vi lukkede op for, at når regeringen ratificerer terrorismekonventionen, kan f. eks. tysk politi forlange ransagninger foretaget i danske hjem og i danske organisationskontorer. Det er den samme konvention, der forpligter danske myndigheder til at retsforfølge personer i sager, hvor der er rejst udleveringskrav. Nu tager man så det næste skridt: nu skal man kunne nægte en sigtet, der måske er fængslet på en fremmed magts foranledning, at kunne vælge den forsvarer, han selv ønsker. For det første må man erindre sig, at den tiltalte er uskyldig, indtil det modsatte er bevist. For det andet vil et krav om afvisning af en forsvarer på forhånd betyde, at vi skal til at sindelagskontrollere vores advokater.

Men også i selve efterforskningsfasen kan man indskrænke den sigtedes rettigheder i henhold til ændringsforslagene til § 745, stk. 4, og de nævnte stykker i § 748. Det kan man gøre med henvisning til statens sikkerhed og hensynet til fremmede magter. Kan der derfor vises en eller anden form for forbindelse mellem den sigtede og den af ham valgte forsvarer og eventuelle meningsfæller i andre lande, er man afhængig af rettens skøn om, hvorvidt der foreligger en situation som i § 733, stk. 2, hvor retten kan erklære, at forsvareren vil modvirke sagens opklaring, før han overhovedet er begyndt at virke. Det vil sige, at man åbner op for forskellige former for politisk forfølgelse, og her er det ikke nok at henvise til, at man tænker på den internationale terrorisme, for paragraffen vil lige så godt kunne bruges mod politisk anderledes tænkende. Det, man gør, er, at under påstand om at udvide forsvarerens beføjelser, hvad der virkelig sker igennem flere

af ændringsforslagene, indskrænker man samtidig det frie valg af forsvarer.

Det var det, justitsministeren skrev om i Aktuelt den 21. januar 1978. Der indførtes nu principiel ligestilling mellem politiet og forsvareren med hensyn til sagens efterforskning, og man lod reglerne omfatte alle forsvarere, idet der ikke længere skelnes imellem den beskikkede og den valgte forsvarers beføjelser, og det var på baggrund af det og som modstykke til denne ligestilling, reglen om forsvarerudelukkelse skulle ses. Så havde det unægtelig været bedre at beholde den gamle regel, hvorefter den sigtede kan vælge den forsvarer, han ønsker, selv om denne så ikke kan få fuld aktindsigt, medmindre han også bliver beskikket.

For øvrigt er det ikke alle, der deler ministerens opfattelse. I en skrivelse af 24. februar 1978 til retsudvalget skriver advokat Jan Schultz-Lorentzen, at selv om der formelt er forskelle i den gældende lovs beføjelser for henholdsvis valgte og beskikkede forsvarere, er det forskelle, der i praksis helt kan elimineres i de allerfleste tilfælde.

I øvrigt er mange af de regler, der nu lovfæstes, allerede praksis. De store ændringer sker altså ikke, bortset fra den udvidede ret til forsvarerbeskikkelse i efterforskningsfasen. Derfor gør det naturligvis ikke noget, at de lægges ind i loven, men som begrundelse for samtidig at lave udelukkelsesparagraffen også for den valgte forsvarer er argumentationen noget tyndslidt.

Det er en særdeles farlig vej, vi bevæger os ind på her, og det er da heller ikke uden grund, at netop retten til at vælge sin egen forsvarer er en af de minimumsgarantier, der er fastsat i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, som blev vedtaget af FN's generalforsamling i 1966. Det er blevet nævnt her før af tidligere ordførere, at i artikel 14, stk. 3, litra D, hedder det, at enhver skal ved behandlingen af en anklage mod ham for et strafbart forhold være berettiget til at forsvare sig personlig eller ved juridisk bistand efter eget valg. Jeg gentager: efter eget valg. Hvis vi vedtager at opretholde ændringsforslaget til § 730, bryder vi FN-konventionen, som er ratificeret af den danske regering.

I et svar til retsudvalget siger justitsministeriet, at der endnu ikke foreligger nogen praksis, der kan tjene til belysning af den

[Tove Jørgensen]

nævnte bestemmelses rækkevidde, og så kaster man sig for øvrigt i svaret fra justitsministeriet ud i en gang udenomssnak omkring den europæiske menneskerettighedskonvention, om hvilken en såkaldt ekspertkomité har udtalt, at teksten i FN-konventionen i nogle henseender er mere udtrykkelig og derfor mere vidtgående end en tilsvarende bestemmelse i den europæiske konvention.

Vi har med andre ord ikke fået bedømt, om der kommer til at foreligge brud på konventionen, hvis ændringsforslaget vedtages. DKP vil derfor, såfremt ændringsforslaget til §§ 730 og 733, stk. 2, opretholdes efter anden behandling, forlange, at sagen går tilbage til udvalget, og vi vil begære, at der dér foretages en folkeretlig bedømmelse i forhold til FN-konventionens artikel 14. Den megen snak om menneskerettigheder får uundgåeligt en hul klang, hvis man selv bryder indgåede konventioner dér, hvor man virkelig har indflydelse på beslutningerne, og jeg skal derfor anbefale at stemme for ændringsforslagene til de nævnte paragraffer.

Med hensyn til 7 dages reglen, som de borgerlige partier ønsker indført, skal jeg sige, at DKP var modstander af ministerens ændringsforslag om en 5 dages regel og ville have stemt imod den. Derfor kan vi heller ikke medvirke til ændringsforslag nr. 44 til § 762. Det er en klar omgåelse af grundlovens § 71, stk. 3. Når ministeren i et svar til udvalget siger, at en ændring af § 760, stk. 5, fra tre gange 24 timer til fem gange 24 timer er grundlovsstridig, kan det ikke være rigtigt at indføre en regel om forlænget anholdelse, der typisk vil blive brugt i sager, hvor der ikke er tilstrækkeligt grundlag for varetægtsfængsling. Det vil sige, at man går over til at fængsle på mistanke, og herved foretager man et nyt brud på FN-konventionen, denne gang på artikel 14, stk. 7, hvori der står, at ingen på ny skal kunne tiltales eller straffes for en lovovertrædelse, for hvilken han allerede er blevet endeligt domfældt eller frifundet i overensstemmelse med det enkelte lands lovgivning og strafferetspleje. DKP kan anbefale ministeren, at dette forslag ikke på ny dukker op som forslag i en senere sammenhæng. I dag er der et flertal imod ændringen, som den foreligger, men vil ministeren garantere, at den ikke dukker op på ny?

Jeg skal anbefale at stemme for de af DKP, SF og andre stillede ændringsforslag

og gå imod de af de borgerlige partier stillede ændringsforslag. Vi kan støtte de af VS stillede ændringsforslag med undtagelse af det om fuld isolation, som vi mener er urealistisk. Vi har selv stillet nogle ændringsforslag, der rummer nogle retsgarantier for de indsatte, og det er nok højden af, hvad der kan opnås inden for de nuværende rammer. Vi er ikke blinde for, at isolationsfængsling bruges unødigt, og vi vil forsøge at blive ved at følge det. Men jeg må gentage, at en betingelse for, at DKP kan medvirke, er, at vore ændringsforslag om forsvarerudelukkelsen i hvert fald imødekommes.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Forhandlingerne i udvalget om dette forslag til en ny retsplejelov koncentrerede sig om to forhold. Det ene var retten til for myndighederne i sager om statens sikkerhed m. v. at udskyde en forsvarer på en antagelse af, at denne jurist kunne være farlig for statens sikkerhed. Efter radikal opfattelse er et sådant forslag et indgreb mod borgerrettighederne, og det må i sin konsekvens blive et berufsverbot for jurister. Det andet forhold var retten til at varetægtsfængsle på grundlag af en formodning. Hvis et menneske var grebet på fersk gerning i færd med at begå et eller andet kriminelt, ønskede man fra regeringens side at have ret til at varetægtsfængsle ham på en formodning om, at han såmænd nok havde begået noget andet. Dette kan ikke accepteres fra radikal side. Det har været antydnet, at en sådan varetægtsfængsling på en formodning skulle være et grundlovsbrud, men det tror jeg ikke på.

Jeg har læst den doktordisputats, som Hans Gammeltoft-Hansen har skrevet om varetægtsfængsling, og jeg vil gerne sige, at hans opfattelse af dette forhold deler jeg. Han siger: »En fængsling på grundlag af formodning om anden kriminalitet end den, hvori sigtede er pågrebet, og som altså ikke i sig selv er tilstrækkelig til at bære varetægtsfængsling, indebærer en klar afvigelse fra princippet om kvalificeret mistanke. Dette er et brud med en af de centrale fængslingsbetingelser i dansk ret gennem mere end et halvt århundrede. Endvidere synes det ikke umiddelbart at være foreneligt med menneskerettighedskonventionens krav om, at fængsling kun må ske på grundlag af rimelig

[Bernhard Baunsgaard]

mistanke i henseende til den kriminalitet, som danner grundlag for varetægtsfængslingen«.

Jeg er enig med Gammeltoft-Hansen, og jeg kan godt her sige, at de radikale ikke støtter et sådant forslag; vi agter at stemme imod det ændringsforslag, som venstre og de konservative sammen med CD og kristeligt folkeparti har stillet.

I fortsættelse heraf vil jeg gerne sige i anledning af det, fru Mimi Jakobsen sagde om, at politiet skal styrkes, at jeg gerne i udvalget til næste år vil drøfte, om vi kan styrke politiets stilling over for den bølge af vold, som bryder ind over vore grænser, men det må være på rimelige betingelser. Det må ikke være sådan, at vi i den anledning bryder ind i et halvt århundredes retspraksis i Danmark.

Om de ændringsforslag, der er stillet, skal jeg sige, at vi støtter to af de ændringsforslag, der er stillet uden for betænkningen af hr. Wilhjelm. For så vidt angår nr. 1, bør det naturligvis være både mænd og kvinder, der kan komme på tale.

Jeg vil gerne sige i fortsættelse af det, hr. Hagen Hagensen sagde om forslaget om, at politiet ikke er berettiget til at meddele offentligheden resultater eller vurderinger af efterforskningen undtagen gennem behandlingen ved retten, at det finder jeg er meget væsentligt. Som bekendt har vi en regel om, at politiet ikke må sige noget om skyldspørgsmålet, men der er nok grund til at tage en stramning på dette punkt. Nu forstår jeg, at der er stillet forslag om, at vi skal have en fornyet udvalgsbehandling, og så håber jeg, at vi i fortsættelse af det, hr. Hagen Hagensen sagde, kan finde frem til en formulering, som kan accepteres af et flertal, men med det indhold, som hr. Wilhjelm har stillet ændringsforslag om.

Det radikale venstre har sammen med andre partier stillet en række ændringsforslag og stiller derudover egne ændringsforslag. Disse forslag har været kommenteret af hr. Hjortnæs, som konkluderede, at det såmænd nok var tænkt i den bedste mening af verden, men at evnerne ikke havde stået mål med hensigten, og at usikkerheden var blevet større. Jeg tror ikke, det gavner i denne sag at diskutere på den måde, og jeg vil gerne have lov til at tilbagevise hr. Hjortnæs' beskyldning. Det vil jeg gerne gøre ved at tage blot to eksempler frem.

I § 748 står der, at man så vidt muligt skal underrette den sigtede om alle retsmøder, og at han er berettiget til at overvære dem. Dette drejer sig om et menneske, der er sigtet for at have overtrådt en eller anden lov, og så finder hr. Hjortnæs, at det vil øge usikkerheden, når jeg og andre foreslår, at »så vidt muligt« udgår, sådan at man altid skal underrette den sigtede om, hvad det er, man anklager ham for, og at han skal have lov til at overvære retsmøderne.

Må jeg tage en anden ting. Til § 752 har jeg og andre stillet ændringsforslag om, at den sigtede skal gøres bekendt med sine retigheder. Hr. Hjortnæs mener, at det er at gøre det hele usikkert, at jeg kræver indsat, at han skal gøres bekendt med sine rettigheder efter den lov, vi her behandler. Jeg må skarpt tilbagevise en sådan beskyldning.

Derefter vil jeg gerne sige samlet om dette forslag om ændring af retsplejeloven, at det er en forbedring på adskillige punkter. Det er det, som det også har været antydnet, især gennem lovfæstelsen af en praksis, der på mange væsentlige punkter er gået videre end vor gældende retsplejelov. Jeg anser det for et væsentligt fremskridt, at denne praksis bliver lovfæstet.

Jeg vil imidlertid også gerne understrege, at dette lovforslag drejer sig om borgernes forhold, når de kommer i konflikt med de love, som samfundets flertal har vedtaget. Det drejer sig om forholdene og betingelserne for de jurister, der skal forsvare os, når vi har forbrudt os, og det er et lovforslag om regler, som vi er så optaget af, når vi drøfter menneskerettigheder i stater med andre styreformers end vore, hvad enten det er marxistiske styreformers i Øst, diktaturer i Vest eller nye stater i Syd.

Regeringen har vel som udgangspunkt haft et ønske om at styrke borgeren og hans forsvarers stilling, men ud fra en ulykkelig forestilling om, at denne bedrede stilling må der betales for, har regeringen og socialdemokratiet så ment, at man i visse situationer skulle sætte alle de ønskede og foreslåede forbedringer ud af kraft, så borgerens og hans forsvarers stilling gøres endog ringere, end praksis er i dag.

Jeg vil gerne understrege, at man ikke i disse spørgsmål kan prange på den måde. At svække individets og hans forsvarers stilling er at forlade den tillid til styrken i det frie,

[Bernhard Baunsgaard]

demokratiske samfund, hvor man åbent indbyder borgerne til at samles om reformer, der yderligere kan udbygge deres vilkår. Det er et skridt henimod den ulogiske og opgivende holdning, at et frit, demokratisk samfund kan opretholdes ved trusler om straf eller sanktioner. Jeg håber, at socialdemokratiet atter finder den tabte tro.

Jeg har på fornemmelsen, at den aftale mellem radikale og socialdemokrater, der på helt afgørende punkter har sikret mod alvorlige tilbageslag, af socialdemokratiet mere er indgået på grund af omgivelsernes tryk end på grund af en genvundne tro på, at det åbne samfund må foretrækkes, ikke alene på grund af dets menneskeopfattelse, men også, fordi dette demokratiske samfund i materiel henseende er både marxisme og diktatur overlegent. Danmark er rigt, men det er ikke derfor, vi er demokratiske. Vi er blevet et rigt land, fordi vi indførte demokratiet.

Inge Krogh (KrF):

Jeg vil omtale nogle enkelte ændringsforslag.

Vi ved, at en stigende mulighed for opklaring af kriminalitet kan dæmpe kriminaliteten, og vi mener derfor, vi må give politiet rimelige vilkår at arbejde under.

I det foreliggende lovforslag er det bestemt, at der kan idømmes varetægtsfængsel, hvis man skønner, at straffen for forbrydelsen vil blive fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Kristeligt folkeparti har stillet et ændringsforslag om, at det skal være muligt at varetægtsfængsle, hvis forbrydelsen kan medføre fængsel i mindst 1 år.

Kristeligt folkeparti har sammen med venstre og konservative stillet det ændringsforslag, som er diskuteret så meget heroppefra, at hvis en kriminel gribes på fersk gerning, kan der idømmes varetægtsfængsel i 7 dage, hvis politiet har formodning om, at den kriminelle tidligere har gjort sig skyldig i lignende ting. Vi mener, at det sådan set er en beskyttelse af den ofte unge kriminelle, der derved hindres i at begå den samme forbrydelse lige umiddelbart efter, og politiets efterforskningsarbejde bliver bedre, idet den kriminelle bliver afskåret fra at udslette spor eller påvirke vidner i den tid. Som det er omtalt, er der af et udvalg nedsat af justitsministeriet afgivet en betænkning i 1974, der

gik ind for et sådant forslag, men desværre har justitsministeren ikke taget det med i dette lovforslag. Jeg kan derfor anbefale, at man stemmer for vort ændringsforslag herom.

Til slut skal jeg sige, at vi går ind for VS' forslag om, at ordet »mænd« erstattes af »personer«.

Ib Christensen (DR):

Udgangspunktet for retsforbundets stilling til det forslag til retsplejereform, vi behandler nu, er at styrke folks retsstilling, styrke den enkeltes retsstilling, den enkelte anholdtes eller sigtedes rettigheder og forsvarerens stilling. Udgangspunktet er herudover at begrænse varetægtsfængsling og frihedsberøvelse, isolering osv. mest muligt.

Spørgsmålet om at give adgang til at udelukke forsvarere er en af de ting, der har behersket debatten mest, og retsforbundet finder det ganske uacceptabelt, at der indføres en sådan adgang. Det ændringsforslag, som er stillet af socialdemokratiet og de radikale om at mildne det oprindelige forslag, er naturligvis et lille fremskridt, men det er langt fra tilfredsstillende.

Vi er naturligvis imod ændringsforslaget fra visse borgerlige partier om at udvide varetægtsfængslingsadgangen til 7 dage. Vi kan ikke medvirke til forslag af den karakter.

Vi kan støtte de ændringsforslag, der er af ren og skær redaktionel karakter, ligesom vi i konsekvens af det, jeg her har sagt, vil støtte samtlige de ændringsforslag, der er stillet af socialistisk folkeparti og det kommunistiske parti, hvoraf mange har fået tilslutning fra det radikale venstre og en del også fra fremskridtspartiet.

Enkelte ændringsforslag fra fremskridtspartiet, som går i samme retning, idet de har til formål at styrke befolkningens retsstilling, kan vi også støtte. Det samme gælder nogle af de ændringsforslag, venstresocialisterne har stillet, men ikke alle.

Derfor må vi naturligvis omvendt være imod de ændringsforslag, som er stillet af venstre, konservative, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, og som alle tilsigter at gøre lovforslaget mere repressivt, mere strengt og mindre sikrende folks retsstilling og retssystemet her i landet.

Vores stilling er således, at vi erkender, at dette retsplejereformforslag både i sit ud-

[Ib Christensen]

gangspunkt og med de forbedringer, der er udsigt til vil ske, på mange punkter er et væsentligt fremskridt, men at der også er nogle alvorlige tilbageskridt, specielt ét, nemlig adgangen til at udelukke forsvarere. På den baggrund må vi naturligvis se, hvordan afstemningen her ved anden behandling forløber, hvordan lovforslaget kommer til at se ud, og vi må derfor på nuværende tidspunkt forbeholde os vor stilling ved tredje behandling.

Wilhelm (VS):

Da dette forslag første gang var til første behandling den 31. marts 1976, gav jeg udtryk for VS' principielle holdning til retspleje- og retssikkerhedsspørgsmålet.

Vi forventer ikke, at retssikkerhed garanteres af lovgivningen uafhængigt af samfundets struktur, fundamentale klasse modsætninger og statens interesser, som primært retter sig mod det mål at bevare systemet, som det er.

Vi forventer ikke samme grad af retssikkerhed uafhængigt af, hvor man er placeret i samfundet. Vi erkender, at man befinder sig i et klassesamfund, og at det i sig selv er klassebestemt, hvad samfundet vælger at kriminalisere, eller med andre ord, at kriminalitet defineres af den herskende klasse.

Men jeg sagde også, at dette ikke er ensbetydende med, at vi er ligeglade med, hvordan f. eks. retsplejen fungerer. Der kan være forskellige grader af undertrykkelse. Det kan komme til udtryk ved, hvad man kriminaliserer, men også ved, hvor hårdt man kriminaliserer det, og hvilke muligheder man giver den enkelte for at beskytte sig mod overgreb fra statens side.

Vi er ikke ligeglade med graden af retssikkerhed, og vi har da også beskæftiget os ganske meget med det lovforslag, regeringen her har fremsat, i de mere end 2 år, det har været under behandling, faktisk så meget, at det ikke lader sig gøre at give en rimelig vurdering af resultatet på de 10 minutter, der er til rådighed. Da vi samtidig ikke er betænkningberettigede i retsudvalget og således har været afskåret fra at fremlægge denne vurdering i en mindretalsbetænkning, skal vi undtagelsesvis benytte os af det forhold, at VS er sidst i talerrækken.

Jeg skal først omtale den del af forslaget, som gennem hele behandlingen har været i

centrum for diskussionen, nemlig udelukkesbestemmelsen i sager vedrørende statens sikkerhed eller hensynet til fremmede magter i forslagens § 733.

Ved den første fremsættelse af lovforslaget den 6. februar 1976 kunne en sigtet fratages sin foretrukne forsvarer i enhver sag, som vedrørte statens sikkerhed i al ubestemthed. Forslaget var også bemærkelsesværdigt ved, at denne helt nye og ganske principielle bestemmelse overhovedet ikke var omtalt i bemærkningerne.

Historien om regeringens tilbagetog er lærerig. I næste udgave, fremsat den 4. november 1976, var bestemmelsen under påvirkning af den kraftige offentlige kritik indsnævret noget, således at den kun kunne anvendes i forbindelse med straffelovens kapitel 12 og 13. Det blev fremsat uændret for tredje gang efter februarvalget.

Fjerde fremsættelse kom først efter justitsministerskiftet og efter lang betænkningstid. Den voksede kritik medførte, at forslaget af 16. december 1977 præciserede, at bestemmelsen kun kunne bruges undtagelsesvis, men nogen realitetsforskel var der jo ikke tale om, og der var da heller ingen, der lod sig bluffe. Indrømmelserne var kun en afspejling af den voksende modstand, og den voksede stadig.

Så kom regeringens femte forsøg. Inspireret af Advokatrådet, som vel at mærke oprindeligt havde sagt god for den helt utilslørede førsteudgave uden nogen form for betænkelighed, men som nu havde fået kolde fødder, ville man nu lade bestemmelsen gælde, hvis konkrete holdepunkter undtagelsesvis giver rimelig grund til at antage, at forsvareren er til væsentlig skade for statens sikkerhed osv. Reelt er der kun tale om besværgelser og ordmagi, men alligevel var det naturligvis indrømmelser til kritikken, om end endnu et forsøg på at besværges den snarere end at imødekomme den. At der ikke var nogen realitetsforskel, fik vi demonstreret ved et VS-spørgsmål, som viste, at ministeriet ikke kunne nævne ét eksempel på, at den oprindelige formulering havde kunnet anvendes, den nye ikke.

Til sidst måtte regeringen så lade hele dette afsnit af § 733 falde. I alle faser har regeringen og socialdemokratiet forsvaret det, men det faldt. Kritikerne herinde, komiteerne rundt omkring, som har drevet møde- og

[Wilhelm]

oplysningsvirksomhed, og den del af pressen, som efterhånden deltog, kan takke hinanden for resultatet. Andre er der heller ikke at takke. Specielt Advokatrådets ynkværdige optræden fortjener opmærksomhed. Vi skal huske denne optræden en anden gang, når dette råd autoriserer angrebene på retssikkerheden, som de oprindelig gjorde uforbeholdent omkring dette forslag.

De forbedringer, som ministeren, retsudvalgets formand og den socialdemokratiske ordfører forsøger at gøre til det væsentlige i lovforslaget, er som nævnt meget begrænsede og endda oftest kun forbedringer på papiret, eftersom de stadfæster en allerede eksisterende praksis.

Vi havde været parat til alligevel at hjælpe justitsministeren igennem med denne lovgivning, blot den ikke samtidig indeholdt alvorlige og principielle forringelser. Det gør den imidlertid stadig væk, og det vil den også gøre, efter at vi har hjulpet til med at begrænse § 733, stk. 2, om udelukkelse af visse forsvarere i visse sager.

For at tilsløre forringelserne har det, specielt fra socialdemokratisk side, i debatten været hævdet, at der allerede i den gældende retsplejelov er mulighed for at udelukke forsvarere, dvs. at fratage den sigtede hans foretrukne forsvarer, og for at begrænse forsvarerens aktindsigt og hans ret til at overvære retsmøder. Man har hævdet, at det, der nu sker, er en kraftig udvidelse af forsvarerens rettigheder på disse områder, og at indskrænkningerne kun indeholder hjemmel til i undtagelsestilfælde at nægte forsvareren disse udvidede rettigheder, således at han i værste fald står tilbage med de samme mere vidtgående rettigheder, som i dag er almindeligt gældende efter den nuværende retsplejelov. Men dette er ikke rigtigt. Man kan ikke efter den nuværende retsplejelov nægte nogen sigtet at møde med sin foretrukne advokat som forsvarer, og indskrænkningen med hensyn til aktindsigt og retten til at overvære retsmøder er ikke kun en begrænsning i den generelle udvidelse af disse rettigheder, som lovforslaget i øvrigt skulle indeholde, men er en klar begrænsning også i forhold til den gældende retsplejelov. Jeg skal kort gennemgå denne side af sagen.

Den nugældende retsplejelov skelner mellem og giver forskellige rettigheder til den beskikkede forsvarer og den valgte forsvarer.

Jeg skal understrege, at den beskikkede forsvarer meget vel kan være og oftest faktisk er den forsvarer, sigtede har ønsket, og som retten så har beskikket i sagen. Udtrykket »valgt forsvarer« dækker således kun de tilfælde, hvor retten af en eller anden grund ikke har beskikket den pågældende, men sigtede alligevel benytter den pågældende som sin forsvarer.

Lad os først se på udelukkelsen af en forsvarer. Efter den gældende retsplejelov – det er §§ 733 og 734 – kan retten nægte at beskikke sigtedes foretrukne advokat som forsvarer i sagen, men retten kan ikke – og det er det afgørende – forhindre, at sigtede derpå alligevel lader sig repræsentere ved den pågældende som forsvarer, nemlig som såkaldt valgt forsvarer. Dette anser vi for ganske afgørende og principielt. Det betyder bl. a., at det er urigtigt, når regeringen og socialdemokratiet i diskussionen om forslagens forhold til FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, som forpligter Danmark til som et minimum af retsgaranti at sikre enhver sigtet »juridisk bistand efter eget valg«, har hævdet, at dette ikke skal tages så bogstaveligt, og har henvist til, at man allerede efter gældende retsplejelov kan udelukke en forsvarer. Det er ikke rigtigt. Efter gældende retsplejelov kan man nægte at beskikke en forsvarer, men man kan ikke hindre, at den pågældende benyttes som valgt forsvarer. Gældende retsplejelov er således i fuld og helt bogstavelig overensstemmelse med FN-konventionen uden nogen form for særlig socialdemokratisk tydeliggørelse eller fortolkning. Gældende retsplejelov sikrer faktisk enhver sigtet en forsvarer efter eget valg, som FN-konventionen kræver.

Med det, regeringen her fremlægger også efter begrænsningerne i forslagens § 733, er der tale om mulighed for ubetinget udelukkelse af sigtedes foretrukne forsvarer. Det er nyt, det findes ikke i gældende retsplejelov, og det strider mod FN-konventionens klare bestemmelse.

Så er der spørgsmålet om aktindsigt og om retten til at overvære alle retsmøder. Den nuværende retsplejelovs § 823 giver forsvareren ret til ethvert aktstykke og til udskrift af retsbogen. Dette er altså ikke en ny rettighed, som først indføres med regeringens forslag. Den eksisterer allerede. I paragraffens 4. punktum åbnes der mulighed for indskrænk-

[Wilhelm]

ninger, men kun over for en valgt forsvarer. En beskikket forsvarer har således ubetinget ret til akterne, hvorimod regeringens forslag vil medføre undtagelsesbestemmelser både for den valgte og den beskikkede forsvarer. Her er tale om en klar og en principiel forringelse.

Den nuværende retsplejelovs § 822, stk. 3, fastslår, at forsvareren skal tilsiges til alle retsmøder. Dette gælder udtrykkeligt forundersøgelsen, og det gælder vel at mærke både beskikkede og valgte forsvarere. § 733, stk. 1, fastslår forsvarerens ret til at være til stede ved alle retsmøder. Efter en særlig bestemmelse kan en valgt forsvarer under visse omstændigheder udelukkes, men det gælder kun under forundersøgelsen og kun for en valgt forsvarer. En beskikket forsvarer kan under ingen omstændigheder udelukkes, hvorimod regeringsforslaget vil medføre udelukkelse både af en valgt og en beskikket forsvarer. Det er også en klar og en principiel forringelse.

Steen Folke (VS):

Sammenfattende kan man sige, at efter den gældende retsplejelov kan retten nægte at beskikke den foretrukne forsvarer. Sigtede har derefter mulighed for at vælge, om han alligevel ønsker den pågældende forsvarer med risiko for visse begrænsninger i forsvarerens aktindsigt og ret til at overvære retsmøder under forundersøgelsen, eller han foretrækker en anden forsvarer, som retten kan acceptere som beskikket, og som ikke kan underkastes begrænsninger i aktindsigt og ret til at overvære retsmøder. Denne valgmulighed fjerner regeringen altså med sit forslag. Det indebærer, at man nu totalt kan afvise sigtedes foretrukne forsvarer, og det indebærer risiko for begrænsninger i forsvarerens aktindsigt og ret til at overvære retsmøder, også i tilfælde af, at sigtede har accepteret den forsvarer, som retten er villig til at beskikke.

Vi havde som sagt været parat til at hjælpe justitsministeren igennem med dette lovforslag, selv om vi ikke finder forbedringerne overbevisende, selv om vi finder, at der er behov for anderledes mærkbare ændringer i varetægtsvilkårene, jfr. vores egne ændringsforslag, og selv om vi ikke finder det acceptabelt, at den foretrukne forsvarer i noget

tilfælde overhovedet kan nægtes aktindsigt, blot der ikke på disse afgørende principielle områder var tale om direkte forringelser i forhold til gældende retsplejelov.

For at opfylde dette, skulle man synes, beskedne krav måtte der ud over de indskrænkninger i § 733, som vi allerede havde presset regeringen til, ske følgende: hele nr. 18, dvs. det nye stykke i § 730, som gør det muligt for retten også at afvise en valgt forsvarer, måtte udgå. Mulighederne for at indskrænke forsvarerens rettigheder, dvs. undtagelsesbestemmelserne i §§ 745 og 748, måtte begrænses til kun at gælde for en valgt forsvarer.

Vi har drøftet disse spørgsmål med SF, DKP og de radikale. Disse fire partier var enige om, at dette var det nødvendige minimum, hvis de alvorlige og principielle forringelser skulle undgås, og at vi ikke kunne acceptere mindre, men i givet fald langt måtte foretrække, at retsplejeloven slet ikke blev ændret. Dette var vi enige om endnu den dag, da der endelig efter talløse udsættelser blev skrevet betænkning. Vi kendte regeringens tilbud om at fjerne nr. 3 i § 733, stk. 2, og vi var enige om, at dette ikke var acceptabelt, at det stadig ville betyde helt principielle forringelser, at det stadig ville betyde et afgørende brud med FN-konventionens bestemmelser om minimumsgarantier for retssikkerheden.

Vi beklager meget, at de radikale endnu en gang har vist sig fuldstændig upålidelige at samarbejde med, men vi beklager langt mere, at denne upålidelighed nu medfører, at forringelserne gennemføres, idet de radikale har gjort sig til socialdemokratiets alibi for at vedtage dette lovforslag sammen med fremskridtspartiet.

Jeg skal derefter omtale den besynderlige behandling, spørgsmålet om FN-konventionen har fået under udvalgsarbejdet.

For almindelige mennesker, der ikke er dresseret til det specielle pindehuggeri, man kalder juridisk argumentation, er der ikke nogen som helst tvivl om, at udelukkelse af en forsvarer strider mod FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, som Danmark har undertegnet. Heri har Danmark som et minimum af retsgaranti forpligtet sig til at garantere en sigtet – jeg citerer: »juridisk bistand efter eget valg«, og så kommer regeringen med et forslag, der indebæ-

[Steen Folke]

rer, at man under de og de omstændigheder kan afvise sigtedes valg af juridisk bistand.

For enhver umiddelbar bedømmelse er det en klar overtrædelse. Det kan hænde, at jurister kan bortforklare den, men det gør i virkeligheden mindre til sagen, for det vil blot forøge indtrykket af vilkårlighed, manipulation, utroværdighed og taskenspilleri. Et sådant indtryk er en nok så væsentlig politisk realitet og burde interessere regeringen og alle andre for den sags skyld nok så meget som, om der nu kan fremskaffes en juridisk bortforklaring. Men hvad svarede justitsministeriet, da VS tog spørgsmålet op i retsudvalget? Det svarede med en bevisførelse, som er kendt fra Erasmus Montanus: en sten kan ikke flyve, Morlille kan ikke flyve, ergo er Morlille en sten. Eller i justitsministeriets udgave: FN-konventionen ligner for største part den europæiske konvention, den europæiske konvention tillader udelukkelse af bestemte advokater, ergo tillader FN-konventionen det også. Ministeriet støttede sig til en ekspertkomité, som har sammenlignet de to konventioner, men man sprang let og veltrænet hen over den ubehagelige kendsgerning, at samme ekspertkomité udtrykkeligt gør opmærksom på, at nok er de to konventioner i vid udstrækning sammenfaldende, men netop FN-konventionens forpligtelse til at sikre juridisk bistand efter eget valg har ikke noget sidestykke i den europæiske konvention.

Tyroll (VS):

Om ikke af anden grund så for at få afklaret spørgsmålet om FN-konventionen og ministeriets selvmodsigelser må vi kræve fornyet udvalgsbehandling af lovforslaget inden tredje behandling, så vi i det mindste kan få besvaret det spørgsmål herom, som udvalgets flertal forhindrede for 5 uger siden.

Efter at dette forslag havde været fremsat stort set uændret ikke mindre end 4 gange og havde været under behandling i 2 år, og efter at der var varslet betækningsafgivelse, dukkede der pludselig et ændringsforslag op fra justitsministeren, som indeholdt noget principielt helt nyt, som afgørende bryder med de krav, der hidtil har været stillet som betingelse for at kunne varetægtsfængsle folk, som desuden forholder sig mere end tvivlsomt til grundlovens retsgarantier, og som retsudval-

get aldrig under de 2 års gennemgang havde haft lejlighed til at behandle. Det var forslaget om, at § 762 skulle udformes sådan, at det blev muligt at varetægtsfængsle folk i 5 dage i tilfælde, hvor de almindelige varetægtsbetingelser ikke er opfyldt.

Om en sådan bestemmelse, som ville være den mest vidtgående varetægtsbestemmelse, der nogen sinde har eksisteret i dansk retspleje, siger professor Gammeltoft-Hansen i sin disputats om varetægt:

»Den indebærer en klar afvigelse fra princippet om kvalificeret mistanke. Dette er et brud med en af de centrale fængslingsbetingelser i dansk ret gennem mere end et halvt århundede. Endvidere synes det ikke umiddelbart foreneligt med menneskerettighedskonventionens krav om, at fængsling kun må ske på grundlag af rimelig mistanke i henseende til den kriminalitet, som danner grundlag for varetægtsfængslingen. Allerede af denne grund må forslaget afvises.«

Det er for øvrigt karakteristisk for dette såvel som for alle andre vægtige bidrag til kritisk belysning af regeringens forslag, at de ikke er fremlagt af ministeren, at de ikke så meget som nævnes i ministeriets besvarelser af spørgsmål, og at retsudvalget ikke havde fået dem på bordet, hvis ikke VS havde fremlagt dem.

Ministerens forslag om 5 dages reglen var direkte inspireret af strafferetsplejeudvalgets betænkning, som indeholdt en tilsvarende 7 dages regel. Men som udvalget selv siger, side 28: »Den pågældende varetægt vil i realiteten komme til at virke som en forlænget opretholdt anholdelse«, altså i realiteten en forlængelse af den anholdelse, som ifølge grundlovens § 71 ikke må udstrækkes over mere end 3 dage. Nu skulle den så kunne forlænges til 7 dage eller efter ministerens forslag til 5 dage, blot ved at det, som i realiteten er en anholdelse, kaldes varetægt for ikke at komme i strid med grundloven. Ethvert fornuftigt tænkende menneske må selvfølgelig opfatte noget sådant som et prokuratorkneb, en omgåelse af grundlovens retsgarantier. Selv den tidligere justitsminister, som ikke altid var fornuftigt tænkende, kunne se, at den var for vanskelig at bortforklare, og det var grunden til, at han lige netop ikke medtog denne del af strafferetsplejeudvalgets forslag i sit forslag. I hvert fald udtalte han, da han blev spurgt herom under førstebe-

[Tyroll]

handlingen den 18. november 1976 – det står i Folketingstidende 1976-77 (1. samling) sp. 1823: »Er dette egentlig ikke, når det kommer til stykket, en omgåelse af grundlovens meget klare regler?« Og han fik fuld opbakning af den socialdemokratiske ordfører, Ejler Koch, som vel må betegnes som en slags ekspert på området. Ejler Koch siger – sp. 1825: ». . . at denne bestemmelse bevæger sig i hvert fald på kanten af, hvad man kan gøre inden for grundlovens rammer.«

Jeg er ikke i tvivl om, at hr. Ole Espersen ville have sagt det samme dengang. Hr. Orla Møller havde til overflod andre grunde til ikke at fremsætte lovforslaget. Det var i høringssvarene blevet kraftigt frarådet af præsidenten for østre landsret, af præsidenten for Københavns byret, af politidirektøren i København, af Advokatrådet og af endnu flere. Faktisk blev det alene anbefalet af Politifuldmægtigforeningen, som fandt, at det nok ville vise sig praktisk, og det er jo en pragtfuld begrundelse. Den kunne lige så vel bruges til at afskaffe grundlovsforhøret, det skulle også nok vise sig praktisk. Og man kan fortsætte: er det i virkeligheden ikke helvedes upraktisk, at sigtede har ret til en forsvarer, at der skal kendelser til ransagning, beslaglæggelser og aflytning, at der overhovedet opstilles betingelser for at fængsle folk? Selvfølgelig er det det. Det er alt sammen ganske upraktisk set fra politiets synspunkt, og det er karakteristisk for enhver retsgaranti, at den er upraktisk for systemet.

Ikke desto mindre kom altså justitsministeren i den tolvte times sidste minut med et kupagtigt ændringsforslag om en sådan praktisk 5 dages regel. At det blev trukket tilbage i en vis fart er kun godt, men det siger meget om regeringens vilje til at bøje af for borgerlig pression med politiet som frontregiment, at forslaget overhovedet blev stillet, at man var villig til at bevæge sig på kanten af grundloven og at bryde med en af de centrale fængslingsbetingelser i dansk ret, som professor Gammeltoft-Hansen siger, udelukkende for at opnå en praktisk fordel i kampen mod helt banale indbrud o. lign., endda efter at Advokatrådet har betegnet virkningen som en tilståelsesarrest.

Det skal da også siges, at selv om forslaget blev trukket, er det ikke sikkert, at regeringen afstår fra at fremsætte det igen, tværtimod. De radikales historiske kompromis

med retssikkerheden indeholder ingen garanti imod noget sådant. Det hører med til bedømmelsen af dette kompromis, at Politiken måtte lyve groft på to punkter for at forsvare det. Det var ikke kompromiseret, som førte til, at forslaget blev trukket. Regeringen var presset til at trække det forinden. Hvis sandheden skal frem, så var hele skytset mod forslaget kørt i stilling, før de radikale overhovedet opdagede, at der var fare på færde.

Formanden:

Jeg minder om, at taletiden for medlemmer uden for ordførernes kreds er indtil 5 minutter.

Kurt Hansen (VS):

Og kompromiset har ikke sikret, at regeringen ikke fremturer med forslaget til efteråret. Faktisk udtalte hr. Ole Espersen efter kompromiset til Radioavisen, at forslaget kun midlertidigt var trukket tilbage med henblik på fornyet høring. Det kan altså meget vel dukke op igen, og hr. Bernhard Baunsgaards kategoriske udtalelser om, at de radikale under ingen omstændigheder kan gå med til en så principiel svækkelse af den enkeltes retssikkerhed til fordel for systemets effektivitet, må vel i lyset af erfaringerne med de radikales kategoriske udtalelser tolkes sådan, at han er parat til at nødløse på en 4½ dages regel.

Muligheden for, at forslaget kan dukke op igen, er da også baggrunden for, at det ikke er tilstrækkeligt at stemme 7 dages reglen ned, som hr. Ole Espersen har bebudet, nu hvor forslaget fremsættes af venstre, konservative, kristelige og centrum-demokrater. Det ligger nemlig sådan, at tingets formand ifølge forretningsordenens § 16 skal afvise forslag og ændringsforslag, hvis de strider mod grundloven. Hvis formanden ikke afviser det af venstre, konservative, kristelige og centrum-demokrater stillede ændringsforslag, har han således afgjort, at det ikke strider mod grundloven, og det har han ikke nogen som helst baggrund for at afgøre, jfr. den tidligere justitsministers udtalelse om, at det er en omgåelse af grundlovens klare bestemmelser, og professor Germers udtalelse om, at det er i strid med grundlovens forudsætninger.

[Kurt Hansen]

På denne baggrund har VS opfordret for- manden til i henhold til forretningsordenens § 16 at afvise venstres, konservatives, kristelige og centrum-demokraternes forslag, eventuelt at stille det i bero, indtil dets forfatningsmæssige status er blevet belyst på den måde, som der for længst er fremsat ønske om, men som justitsministeriet har afslået.

I denne debat såvel som i den offentlige debat og under udvalgsarbejdet har interessen samlet sig om de principielle anslag mod retssikkerheden, dvs. muligheden for at udelukke visse forsvarere eller begrænse deres rettigheder samt den særlige 5 dages varetægsregel. Det er helt rimeligt, at interessen især har samlet sig herom, men retsplejeloven vedrører også andre vigtige og principielle ting af mere dagligdags karakter, specielt om vilkårene for varetægt. Dem har VS ikke glemt, og jeg skal tydeliggøre vores holdning ved kort at gennemgå VS' ændringsforslag.

Som nævnt er VS ikke betækningsberettiget i retsudvalget, og vi har derfor ikke kunnet stille ændringsforslag i betænkningen. Omkring de mere principielle anslag mod retssikkerheden, dvs. udelukkelsesmulighederne i §§ 730 og 733 og indskrænkningerne i forsvarrets og sigtedes rettigheder i §§ 745 og 748, har andre partier stillet de nødvendige ændringsforslag, og dem kan vi naturligvis støtte. På et enkelt punkt mener vi man har overset, at væsentlige forsvarerrettigheder stadig kan fraviges, så dette hul foreslår vi stoppet med vores eget ændringsforslag til § 745.

Waldorff (VS):

Herudover stiller vi en række ændringsforslag, som jeg kort skal gennemgå. Et enkelt tager blot sigte på at ændre en stærkt kønsdiskriminerende bestemmelse. Det ser ud til, at det kan blive vedtaget i dag, og det manglede da for resten også bare andet. De øvrige tager alle sigte på at styrke den enkeltes rettigheder over for myndighederne.

En lille forbedring foreslås til § 772 bestående i, at i de tilfælde, hvor retten har givet politiet adgang til at læse den indsatte breve – og det skal i parentes bemærkes, at vi selvfølgelig stemmer for ændringsforslaget fra SF, DKP og fremskridtspartiet om, at politiet ikke kan gøre dette uden rettens beslutning – må det højst forsinke forsendelserne med 1

dag. Baggrunden er, at vi er vidende om, at der er eksempler på mange dages forsinkelse, hvilket er helt uacceptabelt, men ikke udelukket efter regeringens forslag.

I listen over varetægtssurrogater i § 765 foreslår vi »økonomisk sikkerhedsstillelse« strøget. Begrundelsen er, at den vil favorisere nogle og diskriminere andre på en klart asocial måde, sådan som vi har argumenteret for det i bemærkningerne.

I tilknytning til § 743 har vi taget et problem op, som slet ikke er berørt hverken i den til grund liggende betænkning, i regeringens forslag, under udvalgsbehandlingen eller i den offentlige debat. Vi foreslår, at politiet afskæres fra at udtale sig offentligt om resultater eller vurderinger af efterforskningen i en sag, før forsvareren har samme mulighed, dvs. ved behandlingen i retten. Forslaget bygger på erfaringerne med politiets PR-virksomhed, der undertiden tenderer i retning af at skabe forbrydelser og få folk dømt på forhånd. Man behøver blot at tænke på mexikanersagen, Weibelsagen, trotylbandesagen og de såkaldte spionagesager mod Information, Politisk Revy, Vietnam Solidaritet osv., men det forekommer også i utallige helt banale drabssager.

Isolation foreslår vi helt afskaffet. Skadevirkningerne er veldokumenterede, og det kan aldrig være tvingende nødvendigt, selv ikke når der tages det allerstørste hensyn til sagens opklaring, at isolere nogen indsat fra alle andre. Det kan være nødvendigt at begrænse samkvemet med bestemte indsatte, men egentlig isolation kan kun begrundes i bekvemmelighedshensyn, og det er selvfølgelig helt uacceptabelt.

Anstaltens ekstra disciplinærstraffesystem, som er bygget oven på samfundets fundamentale straffesystem, foreslår vi totalt afskaffet. At man under afsoning af en straf skal kunne straffes for måden, man afsoner på, viser samfundets umættelige behov for repression indtil det groteske. Helt ustyrligt bliver det, når det benyttes mod varetægtsfanger, som dog principielt må anses for uskyldige, indtil de er dømt. Det siger ikke så lidt om sigtet med det danske fængselsystem, at man finder et disciplinærstraffesystem nødvendigt og måske ligefrem naturligt. I et sanktionssystem med et konstruktivt sigte, som fungerer, dvs. som blev accepteret af klienterne, ville det eneste virksomme discipli-

[Waldorff]

narmiddel være bortvisning, men i forhold til det borgerlige samfunds klassebestemte sanktionssystem virker en så selvfølgelig konstatering som en vittighed.

Som et sidste ændringsforslag, ligeledes på et område, der overhovedet ikke har været berørt i den hidtidige behandling af hele varetægtsproblemet, foreslår vi, at de nuværende parlamentatiske tilsynsudvalg for arresthusene, der os bekendt aldrig har haft nogen betydning undtagen som hovedpude, erstattes af et tilsynsudvalg nedsat af klienterne, som dog må være de nærmeste til at mærke, hvor skoen trykker.

Jeg skal henvise til de noget mere udførlige bemærkninger, der ledsager hvert af vore ændringsforslag, og i øvrigt anbefale disse forslag til vedtagelse.

Det samlede lovforslag vil vi ikke kunne støtte, som det kommer til at se ud efter afstemningerne. Det vil være præcis, som vi drøftede det med hr. Bernhard Baunsgaard for få dage siden, hvor vi var enige om, at et sådant slutresultat vil indeholde direkte forringelser på helt principielle områder, og at det ville være at foretrække slet ikke at få nogen ændringer af retsplejeloven.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg skal takke hr. Kjærulff-Schmidt og hr. Bernhard Baunsgaard for deres positive medvirken til, at vi når et resultat byggende på lovforslaget og de af mig stillede ændringsforslag. Jeg skal takke hr. Hagen Hagensen for et positivt og behjertet forsøg på at være med i en sådan bredere løsning, og jeg skal beklage, at fru Nathalie Linds holdning for mig at se har været præget af, at nogle enkelte detaljer i lovforslaget forhindrer hende i at støtte den større sammenhæng i de forbedringer af retsplejeloven, der nu forhåbentlig er på vej.

Det har for mig været helt afgørende, at vi ved denne fjerde behandling af dette retsplejelovforslag nåede frem til en afslutning, hvor vi fik gennemført så mange af de forbedringer, der var fremlagt, som overhovedet muligt.

Det har været magtpåliggende for mig, at det skete med så stor dækning i dette folketing som overhovedet muligt, og at det skete på en måde, hvor vi kunne forvente så stor en forståelse for disse løsninger i befolkning

gen og i offentligheden i øvrigt som overhovedet muligt. På denne baggrund kan jeg glæde mig over det resultat, vi er nået til, og på denne baggrund skal mine ændringsforslag, også i den sidste fase af disse drøftelser, ses.

Specielt om affattelsen af § 733, stk. 2, skal jeg gentage, at på baggrund af de indgående drøftelser, der har været ført om bestemmelsen i § 733, stk. 2's andet punktum, der omhandler udelukkelse af en advokat som forsvarer i sager, der angår overtrædelser af straffelovens kapitel 12 eller 13, har jeg ment at kunne tiltræde, at denne bestemmelse udgår af lovforslaget. Jeg skal gentage, at jeg også ved denne vurdering har lagt vægt på den helt undtagelsesvise karakter, denne bestemmelse i sin sidste udformning havde fået.

En regel om kortvarig varetægtsfængsling af en sigtet, der er grebet på fersk gerning under omstændigheder, der giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser, er der ingen tvivl om ville betyde betydelige fordele for politiets efterforskningsmuligheder. Politiets organisationer har da også under lovforslagets behandling kraftigt fremhævet behovet for en sådan regel, dels som led i bekæmpelsen af bande- og seriekriminalitet, dels på grund af de stramninger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsgrunde, som lovforslaget indebærer i forhold til strafferetsplejeudvalgets udkast i betænkningen om anholdelse og varetægt.

Jeg har ikke lagt skjul på, at jeg finder, at de grunde, politiets organisationer har anført, må tillægges betydelig vægt. Men der bør ved vurderingen af, om en sådan regel bør indføres, foretages en grundig afvejning mellem hensynet til effektiv kriminalitetsbekæmpelse og hensynet til individets retsbeskyttelse. Jeg har derfor fundet det rigtigst, at der som grundlag for disse overvejelser indhentes fornyede udtalelser fra de myndigheder og organisationer, der tidligere har udtalt sig om betænkningen om anholdelse og varetægt. I lyset af disse undersøgelser vil jeg på ny være indstillet på at overveje spørgsmålet.

Nathalie Lind (V):

[Nathalie Lind]

Jeg lyttede med megen interesse til det sidste, ministeren sagde her, for det er jo nok det svar, den socialdemokratiske ordfører ikke har givet mig, som ministeren altså giver. Det går på, at ministeren i lyset af de eventuelle nye udtalelser, der vil komme ind, igen vil overveje, forstår jeg, at fremsætte et forslag om en art 7 eller 5 dages regel. Jeg synes, det er en meget bemærkelsesværdig udtalelse, der kommer her. Men vi har ikke noget klart tilsagn om, at det vil komme, så det tilfredsstillende ikke os.

Når vi sammenholder det med de udtalelser, som vi har hørt fra de 5 samstemmende talere fra VS for et øjeblik siden – det var i øvrigt, må jeg have lov til at sige, en bemærkelsesværdig forestilling, denne føljetonoplæsning, som foregik, hvor den ene tog det andet argument og den næste det næste – og det er det, jeg fæster mig ved, så fremgår det, at man altså har forhandlet med VS, regeringen har forhandlet med VS. Hr. Steen Folke sagde: vi havde allerede presset regeringen til det og det. (*Afbrydelse*). Jo, det blev sagt heroppefra, andet kan jeg ikke sige. Det blev sagt, det vil fortrykkes jo vise. Jeg har noteret det ned. Det indbyrdes forhold kan jeg jo ikke kende, det må parterne selv gøre op.

På baggrund af det, der blev sagt, synes jeg nok, også når man hører, at det radikale venstre udtaler så stærkt her i dag, at en regel om varetægtsfængsling i 7 dage kan man ikke på nogen måde acceptere, at det er et meget specielt forlig eller stemmeaftale, eller hvad regeringen vil kalde det, der her er indgået, der er tilslutning til fra det radikale venstre, men altså under forudsætning af, må jeg forstå, at man ikke har en 7 dages regel, og nu overvejer justitsministeren den altså fortsat.

Ministeren gjorde sig vist i øvrigt skyld i en misforståelse. Det blev sagt, at enkelte detaljer skulle have forhindret min eller mit partis tilslutning til dette lovforslag. Jeg synes, at det er meget interessant, at det er politiets kompakte modvilje mod, at lovforslaget gennemføres nu uden en 5 dages eller 7 dages regel, der betegnes som »enkelte detaljer«.

Hagen Hagensen (KF):

Det kunne sådan set være fristende at gå ind i en drøftelse, der kunne svare på det

gruppemøde, kan jeg næsten sige, som VS holdt heroppe. Men da jeg ikke har indkaldt min gruppe til på samme måde at fortsætte og tiden jo er begrænset, må jeg lade være med dette. Der er i øvrigt mange ting, jeg må lade ligge.

Jeg vil til hr. Bernhard Baunsgaard gøre nogle enkelte bemærkningerne og skal i denne forbindelse sige, at jeg lader hans udtalelser ad § 733, stk. 2, ligge, dem må vi muligt tage op senere. Men når hr. Bernhard Baunsgaard nu går så stærkt imod den såkaldte 7 dages regel, som han siger han ikke kan acceptere på grund af sit partis synspunkt, så må jeg måske have lov til at bede hr. Bernhard Baunsgaard om at læse Folketingstidende 1976-77, 1. samling, sp. 1809 ff. samt sp. 1826-1827. Her var det hr. Per Gudme, der som ordfører for hr. Bernhard Baunsgaards parti ikke blot rejste spørgsmålet om indførelse af 7 dages reglen, men klart tilkendegav over for alt, hvad der i øvrigt blev sagt om den under den debat, at den regel måtte vi have, for det var noget, som vi havde behov for. Det er altså tegn på, man fuldstændig har vendt om, eller også har hr. Bernhard Baunsgaard overhovedet ikke anet, hvilket standpunkt hans partis ordfører dengang har taget. Det var hr. Gudme, der rejste det og fastholdt det over for den daværende justitsministers noget slørede bemærkninger og hr. Ejler Kochs tilsvarende udtalelser derom. Jeg synes, der er grund til at nævne dette.

Så skal jeg blot sige, at jeg ikke kan være enig i, hvad professor Gammeltoft-Hansen skriver i sin bog. Men han tager jo ikke afstand fra, at dette skulle være noget, man kunne lave, og jeg føler mig i fortrinligt selskab med det udvalg, der har afgivet betænkning nr. 728, hvor der kan være grund til at nævne fra s. 28, at denne regel ikke blot anses for ubetænkelig, men for ønskelig med en nærmere angiven begrundelse deri.

Så vil jeg godt opholde mig et øjeblik ved VS' ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen og rette en fejl, som hr. Bernhard Baunsgaard gjorde sig skyldig i, idet jeg talte, da jeg var heroppe, om forsvarerens ret. Det var vores ændringsforslag nr. 15 i betænkningen og ikke det af VS uden for betænkningen stillede ændringsforslag nr. 2. Jeg synes, der er grund til at overveje det, som VS skriver her, blot ikke i den form, der

[Hagen Hagensen]

er foreslået. Vi kan bare ikke nå det nu, men det kan vi da vende tilbage til.

I den forbindelse må jeg sige, at der jo kan henvises til retsplejeloven, den nugældende § 1016 a, der siger, at ingen, som i embeds medfør er beskæftiget med en straffesag, må, så længe sagen ikke er pådømt eller bortfaldet, udtale sig uden for retten til offentligheden om skyldspørgsmålet. Jeg synes undertiden, at der tilflyder pressen for meget, men på den anden side må man vel også sige, at pressen undertiden er med til at hjælpe til at opklare forhold. Der er også her tale om en balancekunst, og vi skal være med til at prøve på at finde det rette balancepunkt.

Jeg takker justitsministeren for hans bemærkninger om en 7 dages regel, en 5 dages regel, eller hvad det nu skal kaldes for. Jeg anser det for væsentligt, at ministeren i dag har sagt dette, fordi jeg dermed får noget af troen på og håbet tilbage om, at vi også på dette punkt vil kunne finde en vej frem. Jeg anser det for at være nødvendigt for at skabe den balance, vi alle ønsker.

Hjortnæs (S):

Fru Nathalie Lind er formentlig enig med mig i, at hvis man vil citere andres udtalelser, så er det mest rimeligt at citere dem korrekt. Da jeg altså har indtryk af, at fru Nathalie Lind har været noget uopmærksom, da jeg holdt mit første indlæg, skal jeg til glæde for fru Nathalie Lind gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg. Jeg sagde ordret:

»De praktiske problemer, politiet har og supplerende vil få i forbindelse med efterforskningen, er ikke blevet løst med dette lovforslag. Det vil jeg gerne beklage, men jeg har noteret mig, at justitsministeren vil overveje, på hvilken måde disse problemer bedst løses.«

Det var ordene, fru Nathalie Lind, og de kan og burde ikke kunne misforstås. Så havde fru Nathalie Lind også opfattet, at socialdemokratiet skulle have ført forhandlinger med VS. Derfor vil jeg også gerne sige, så det heller ikke kan misforstås, at der ikke fra min eller fra ministerens eller fra andre socialdemokraters side er ført forhandlinger med VS.

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne først takke for den interesse, der har været for VS' ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen, hvorefter det ikke skal være tilladt politiet at vurdere og fortolke og give resultater til offentligheden af deres efterforskningsarbejde, uden at forsvareren også har mulighed for at komme med sine bemærkninger.

Jeg forstår, at nogle har sympati for ændringsforslaget uden at ville kunne stemme for det med den formulering, det har nu. Men jeg vil mene, at da vi alligevel skal have udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, må det være muligt at finde en formulering, som gør, at de, der har sympati for hensigten, kan markere den ved tredje behandling. Jeg finder, at DKPs kritik af isoleringsforslaget, altså det totale forbud, ikke kan være rigtig. Vi vil selvfølgelig stemme for det forslag, der ligger fra DKP og SF og vistnok andre, om, at det skal være retten, der bestemmer noget sådant, hvis ikke man kan få det totale forbud. Men jeg mener faktisk, det er praktiskabelt at lave et totalt forbud mod isolering. Vi erkender, at der kan være behov for at isolere en indsat fra forskellige andre indsatte, men ikke fra alle andre mennesker inden for kriminalforsorgen. Vi har så sent som i dag i dagspressen set – vi vidste det jo godt i forvejen, hvis vi har fulgt med på disse områder – hvor psykisk nedbrydende isoleringen er. Jeg tror, de fleste af vore psykiatriske hospitaler kender eksempler på folk, der, når det kom til stykket, blev idømt en sådan indlæggelse, og hvor sygdommen i virkeligheden stammede fra isoleringsarresten. Vi ved, at denne isolering i virkeligheden meget ofte bruges som en slags tilståelsesarrest.

Det er intet andet end bekvemmeligheds-hensyn – og de kan være store – der gør, at man tyr til den totale isolering af folk, og det må kunne lade sig gøre at organisere den slags ting, uden at det skal være nødvendigt i kortere eller selvfølgelig især længere tid at isolere varetægtsfængslede fra alle andre indsatte.

Til hr. Hagen Hansens oplysninger om en tidligere radikal ordførers udtalelser om 7 dages reglen skal jeg bare sige, at det er hug- og stikfast. Det var ene af alle hr. Gudme, der i sin tid gik på den daværende justitsminister og bebrejdede ham, at han ikke havde taget en 7 dages regel ind. Hr. Hagen Hagen-

[Wilhelm]

sen beklager den udvikling, der er sket med de radikale på dette punkt. Det gør jeg i hvert fald ikke, men jeg tror, at det gamle standpunkt alligevel smitter af. Jeg tror faktisk, at det er forklaringen på, at hr. Bernhard Baunsgaard siger, at han ikke mener, at en sådan regel er grundlovsstridig. Jeg tror, at han ved, at han ville få hele hr. Gudmes argumentation i hovedet igen, hvis han sagde noget andet.

Jeg vil godt benytte lejligheden til igen at opfordre formanden til at gøre brug af sin ret eller snarere til at opfylde sin pligt til at afvise et grundlovsstridigt forslag. Det afslag, vi fik i går, gør faktisk kun ondt værre, for dermed udtømmer formanden denne pligt for ethvert reelt indhold. Hvad han har gjort, er i princippet at spørge forslagsstillerne, om deres forslag er grundlovsstridigt, for derefter at rette sig efter svaret, i dette tilfælde fra justitsministeren. Det synes jeg er klart uholdbart, og det bliver ikke bedre, hvis vægten lægges på, at det netop var justitsministeren, der blev spurgt, for det anbringer i virkeligheden lovgivningsmagten i lommen på den til enhver tid siddende justitsminister netop i den slags sager, hvor uafhængigheden ville være af afgørende betydning.

At regeringen nåede at demonstrere sin beredvillighed til at gå på kanten af forfatningen for at fodre ulvene, er en sag for sig. Men derfor behøver folketingets formand ikke at følge trop. Faktisk er han forpligtet til det modsatte. Jeg tror ikke, at formanden helt havde nået at gennemtænke konsekvenserne af det afslag, han gav i går, og jeg skal opfordre formanden til at demonstrere det format, der skal til for at erkende dette og gøre beslutningen om. For det kan vel ikke forventes, at forslagsstillerne er i besiddelse af den smule omtanke og besindighed, der skal til, før de bringer formanden ud af dilemmaet ved at tage disse forslag, som jo alligevel ikke bliver vedtaget, tilbage og derved gør det muligt at få hele spørgsmålet ordentlig belyst.

Jeg skal meddele til sidst, at hvis de pågældende forslag skulle komme til afstemning, så agter VS ikke at deltage i afstemningen, da den indeholder en accept af forslagenes lovlighed og dermed baner vejen for en senere vedtagelse af regeringens 5 dages regel.

Tove Jørgensen (DKP):

Lige kort med hensyn til spørgsmålet om isolation. Det er sådan, at DKP sympatiserer med intentionerne bag VS' forslag om fuldstændig ophævelse af isolation, men vi anser det for urealistisk. Vi har selv stillet nogle forslag, som, hvis de vedtages, rummer nogle retsgarantier for de indsatte, og det er nok højden af, hvad der kan opnås inden for de nuværende rammer. Vi er imidlertid ikke blinde for, at isolationsfængsling ofte benyttes unødigt for at presse en tilståelse igennem, og det finder vi er helt uacceptabelt. Det er en ganske meningsløs fremgangsmåde, som bør bringes til ophør. Men det ændringsforslag, som VS stiller, er ikke gennemførligt.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg har først en kort bemærkning til hr. Steen Folke, der sagde noget om, at vi tidligere under forhandlingerne de fire partier imellem havde vedtaget et eller andet, som vi ikke under nogen omstændigheder ville forhandle om, men bare møde op og kræve. Sådan forhandler jeg ikke, og jeg kan måske understrege, at jeg allerede den 10. maj, ca. 8 dage før mødet, i Politiken havde offentliggjort, hvor man kunne finde et kompromis med mig. Jeg kan yderligere tilføje, at på det møde, hr. Steen Folke henviste til, hvor han ikke selv var til stede, måtte jeg forlade mødet, før man var færdig med at drøfte, hvad man skulle være blevet enig om, så alene af den grund kan jeg da ikke være gået ind på det. Jeg beklager, at den slags påstande bringes frem her.

Væsentligere er det med spørgsmålet om politiets styrkede stilling. Jeg skal gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg, at jeg drøfter gerne, om vi kan styrke politiets stilling. Det kan nok være nødvendigt i anledning af den mængde af vold, der skyller ind over vore grænser. Men jeg vil ikke gå med til en 7 dages regel.

Det er korrekt, at hr. Gudme i november 1976 mente – det stod ikke i ministerens oprindelige forslag – at man skulle kunne varetægtsfængsle i 7 dage, og jeg må blankt erkende, at jeg dengang sagde, at det måske var meget rigtigt. I løbet af sommeren har jeg skiftet mening. Efter at vi på ny har fået dette forslag til behandling her i salen, har den

[Bernhard Baunsgaard]

radikale gruppe på ny drøftet spørgsmålet om at styrke politiet med en 7 dages regel. Jeg kan gentage, at det, der har været helt afgørende for os, er hr. Gammeltoft-Hansens doktordisputats om varetægtsfængsling, hvorfra jeg allerede i dag har citeret, at det er et brud på et halvt århundredes fængslingsbetingelser, og det har den radikale gruppe besluttet at den ikke vil gå med til.

Men jeg kan yderligere føje til, at hr. Gammeltoft-Hansen fremhæver en særlig betænkelighed. Det trauma, der knytter sig til frihedsberøvelse, især hvor denne indtræder pludseligt, er i reglen størst i den første periode efter iværksættelsen. At spærre en person inde i op til 7 dage blot på en løsere mistanke, vil derfor ofte være mere indgribende og byrdefuldt, end det umiddelbart lyder. Det slutter den radikale gruppe sig også til.

Med hensyn til det grundlovsstridige ligger det efter gruppens opfattelse helt klart, som hr. Gammeltoft-Hansen understreger, at det er et brud med dansk retstradition, men det er ikke et brud med den danske grundlov.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Når hr. Bernhard Baunsgaard får set fortrykket – og jeg kan give ham en kopi af ordførelserne her, som vi har fulgt nøje – vil han se, at han citerer forkert.

Vi har ikke snakket om forhandlinger. Vi har snakket om, at de fire partier har drøftet. Vi har talt om, at de fire partier var enige om, at der er tale om forringelser, også med det, der ligger nu.

Jeg vil da gerne tilføje, at så sent som samme morgen, hvor hr. Bernhard Baunsgaard indgik sit historiske kompromis om retssikkerheden senere på dagen, og da justitsministeren havde meddelt ham, at der ikke kunne blive tale om andet end ændringsforslag nr. 3, da sagde hr. Bernhard Baunsgaard til mig: altså er der ikke noget at forhandle om, det var vi også enige om på det tidspunkt. Det var samme dag, det var samme fredag morgen. Det bliver da de radikales sag. Vi har bare sagt her, at vi beklager det. Vi synes, det er dårligt. Vi var enige om og er det formodentlig i virkeligheden stadig, at der her er tale om forringelser.

En ting til fru Nathalie Lind. Det, der blev sagt her – og fru Nathalie Lind kan også få en kopi af ordførelserne – var, at regeringen var presset til at frafalde 5 dages reglen. Det var ikke noget med, at VS havde presset. Vi håber da, at vi har medvirket, men jeg mener egentlig, at det var offentligheden, debatten, der pressede regeringen.

Jeg kan fuldstændig bekræfte hr. Hjortnæs' udtalelser: der har ingen som helst forhandlinger været mellem regeringen eller socialdemokratiet og VS. Jeg tror oven i købet, at jeg kan sige, at VS er det eneste parti, socialdemokratiet aldrig henvendte sig til.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal kort gentage: der har ikke på noget tidspunkt mellem de fire partier været truffet aftale om, at man skulle have gennemført alle sine ønsker, ellers ville man ikke forhindre det værste. Det er det, jeg har påstået, og det er det, jeg ønsker skal stå fast.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Inden afstemningen vil jeg gerne sige, at medlemmer ikke plejer at diskutere med formanden, og formanden kan af gode grunde ikke diskutere med medlemmerne.

Da jeg er blevet angrebet her fra talerstolen af VS, skal jeg til orientering for folketingets øvrige medlemmer læse det brev op, jeg i denne sag har skrevet til hr. Wilhelm, VS:

»I skrivelse af 19. maj d.å. anmoder du mig om at foreslå visse ændringsforslag i betænkningen over lovforslag nr. L 134 afvist i henhold til forretningsordenens § 16 som grundlovsstridige.

I anledning af din skrivelse har jeg indhentet vedlagte kommentarer fra justitsministeren (udvalget for forretningsordenen, bilag 20).

I overensstemmelse med de deri indeholdte betragtninger finder jeg ikke, at nogen af de stillede ændringsforslag strider mod grundloven, og jeg finder derfor ingen anledning til at foreslå dem afvist i henhold til § 16.«

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 forkastedes, idet 51 stemte for, 92 imod.

Ændringsforslag nr. 5, underændringsforslag nr. 7 og ændringsforslag nr. 6, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af Wilhjelms (VS) vedtoges enstemmigt med 145 stemmer.

Ændringsforslag nr. 8 forkastedes, idet 29 stemte for, 111 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 9 forkastedes, idet 46 stemte for, 100 imod.

Ændringsforslag nr. 10 forkastedes, idet 37 stemte for, 109 imod.

Ændringsforslag nr. 11 vedtoges med 109 stemmer mod 4; 33 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 12 betragtedes som forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 4.

Ændringsforslag nr. 13 vedtoges enstemmigt med 140 stemmer; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 14 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af Wilhjelms (VS) forkastedes, idet 47 stemte for, 98 imod.

Ændringsforslag nr. 15 forkastedes, idet 62 stemte for, 82 imod.

Ændringsforslag nr. 16

forkastedes, idet 29 stemte for, 115 imod.

Ændringsforslag nr. 17 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af Wilhjelms (VS) forkastedes, idet 22 stemte for, 123 imod.

Ændringsforslag nr. 18 forkastedes, idet 22 stemte for, 124 imod.

Ændringsforslag nr. 19 forkastedes, idet 29 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 20 forkastedes, idet 29 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 21 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 22 forkastedes, idet 22 stemte for, 119 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 23 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 24 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25 forkastedes, idet 29 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 26 forkastedes, idet 22 stemte for, 124 imod.

Ændringsforslag nr. 27 og 28 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 29 forkastedes, idet 22 stemte for, 119 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 30 forkastedes, idet 22 stemte for, 125 imod.

Ændringsforslag nr. 31-33 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 34
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 35
forkastedes, idet 6 stemte for, 133 imod.

Formanden:

Jeg konstaterer, at der er medlemmer til stede i salen, som ikke har ønsket at deltage i den sidst foretagne afstemning.

Ændringsforslag nr. 36
forkastedes, idet 47 stemte for, 94 imod.

Ændringsforslag nr. 37
forkastedes, idet 22 stemte for, 120 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 38
forkastedes, idet 5 stemte for, 132 imod; 7 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 39
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 41
forkastedes, idet 38 stemte for, 102 imod.

Ændringsforslag nr. 40
betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 41.

Ændringsforslag nr. 42
betragtedes som forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 35.

Ændringsforslag nr. 43
forkastedes, idet 52 stemte for, 94 imod.

Ændringsforslag nr. 44
betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 41.

Ændringsforslag nr. 45
forkastedes uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 47
forkastedes, idet 52 stemte for, 94 imod.

Ændringsforslag nr. 46
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 49 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som underændringsforslag nr. 47.

Ændringsforslag nr. 48 og 50
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betænkningen af Wilhelm (VS)
forkastedes, idet 15 stemte for, 130 imod.

Ændringsforslag nr. 51
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 52
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 53
forkastedes, idet 45 stemte for, 99 imod.

Ændringsforslag nr. 54
forkastedes, idet 28 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 55
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 56
forkastedes, idet 17 stemte for, 127 imod.

Ændringsforslag nr. 57
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 58 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 56.

Ændringsforslag nr. 5 uden for betænkningen af Wilhelm (VS)
forkastedes, idet 10 stemte for, 129 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Underændringsforslag nr. 60
forkastedes, idet 53 stemte for, 93 imod.

Ændringsforslag nr. 59
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 61
forkastedes, idet 29 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 6 uden for betænkningen af Wilhelm (VS) forkastedes, idet 28 stemte for, 116 imod.

Ændringsforslag nr. 62 forkastedes, idet 45 stemte for, 100 imod.

Ændringsforslag nr. 7 uden for betænkningen af Wilhelm (VS) forkastedes, idet 16 stemte for, 130 imod.

Ændringsforslag nr. 63 og 64 betragtedes som forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 61.

Ændringsforslag nr. 8 uden for betænkningen af Wilhelm (VS) forkastedes, idet 22 stemte for, 114 imod.

Ændringsforslag nr. 65-67, § 1 med de foretagne ændringer og §§ 2 og 3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget gik herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Anden (sidste) behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om folkeskolen [af Erhard Jakobsen (CD) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 26. Fremsat 2/11 77. Første behandling 9/12 77. Betænkning 19/5 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Gerda Møller (KF):

Som tidligere sagt er vi positivt indstillet over for væsentlige elementer i det beslutningsforslag, som nu er til behandling. Det

drejer sig først og fremmest om punkterne 2 og 5; dem er vi helt på linje med, for det er jo noget af det, vi selv har foreslået i vort eget forslag.

Vi finder det også afgørende nødvendigt at styrke de grundlæggende fag, og vi kan kun beklage undervisningsministerens negative indstilling, når man betænker, hvor mange klager der er fra såvel elever og forældre som lærere over disse fags ringe placering i folkeskolen. I den forbindelse vil jeg bare sige, at man kan jo styrke et fag på anden måde end ved at give det flere timer. Indholdet af undervisningen er af nok så væsentlig betydning. Vi kunne godt tænke os en debat i undervisningsudvalget om disse fag. Når selv et – for ikke at sige to – af forligspartierne gang på gang har givet udtryk for et ønske om ændringer for at styrke de fleste af disse fag, så vil en debat forekomme os både ret og rimelig.

Med hensyn til det punkt 5, der går ud på at indføre en særlig prøve for de elever fra 9. klasse, der har gennemgået udvidet kursus i et eller flere af de fag, som kan læses på to niveauer, går vi helt bestemt ud fra – ikke mindst efter den kritik, der har været fra såvel elever som forældre og lærere af de nylig afholdte skriftlige afgangsprøver – at undervisningsministeren nu vil være til at få i tale på dette punkt. Til gengæld vil vi gerne være så imødekommende, at vi vil bevare reglerne om, at man kan vælge at gå op i et eller flere fag på det niveau, man nu finder bedst, fremfor at skulle gå op i alle fag på et af niveauerne.

Vi er endelig meget enige med forslagsstillerne i, at forældrene har krav på, at lige meget hvor i landet de bor, så må undervisningen, arbejdsforholdene og bedømmelsen af eleverne være nogenlunde ensartet. Det mener vi kan sikres gennem en forhandling eller en drøftelse mellem undervisningsministeren og udvalget med henblik på de enkelte fags formålsbeskrivelser. Det finder vi er mere formålstjenligt end som foreslået her, at det til enhver tid siddende undervisningsudvalg ligefrem skal være den godkendende instans.

Vi ville meget gerne have kunnet anbefale forslaget til vedtagelse ved tredjebehandlingen. Men på grund af det her sagte må vi nøjes med at undlade at stemme for det.